

Liptószentandrásai oltárkép; 1512.

TARTALOM

Rudolf Steiner:

A Golgotai misztérium megismerésének építőelemei (részlet)

Brigitte Bartz:

*Hogyan ünnepeljünk
gyermekkel? - A Húsvét*

Rudolf Steiner:

*A világ és az ember szellemi
megismerésének alapelemei
(részlet)*

Wolfgang Held:

Hív az élet

Markus Treichler:

Félelem és félelem-betegség

Kuntz Orsolya:

Tükör és titok

Interjú **Horváth György**ivel

Türkössy Szilárd:

*Érettségi eredmények és felvételi
adatok a magyarországi Waldorf
iskolákban,*

a 2008-2009. tanévben

Bíró Barnabás (7. oszt.):

*Részt vettem az egri vár
védelmében*

Price Márton (10. oszt.):

*Monetary vetélkedős csapatok
a suliban*

Kolinger Margit:

Beharangozó

Hírek, programok

A borító Forgács Erzsébet munkája

Következő lapzárta:

2010. május 14.

Húsvét

Még nem is olyan régen szinte **hihetetlennek tűnt, hogy a sötétség** - mely akkor, Karácsonykor - teljes erejével borult ránk, meg fog szünni, és a világosság diadalmat arat majd rajta. Egy aprócska fény, mint gyertyafény, akkor magként került abba az állapotba, s féltve őriztük az advent hangulatában és a karácsonyfa mellett. Ez a kis fény-mag azonban lassan „csirázásnak indult”, ereje a szemtől elzártan fokozatosan növekedett, mire külső érzékeink előtt is felfoghatóvá vált. Ez a kis csíra mára már át is törte a kemény felszínt, a napéjegyenlőség mérlegét átbillentette a világosság javára, és a Kos erejével már teljes bizonyosságát adja, hogy a fény, a szépség, az igazság és a jó győzedelmeskedik.

A „Kos”, Isten báránya ez a szelid kis fény, mely megváltoztatta a külső világot, s bennünk is változásokat hoz: együtt növekszik bennünk az öröm a világossággal és a természet élenkülésével. Érezzük, mennyire jótékonyan hat ránk az, ha a Nap megvilágítja előttünk a világot, és látva egyértelművé válnak előttünk a dolgok, átéljük a biztonságot, hogy az élet érthető, tudjuk, mi hol van és minek mi a lényege.

Ahogyan a kicsiben benne él a nagy, a mikrokozmoszban a makrokozmosz, úgy éli át az emberiség is ezt a folyamatot a „világév” során. A sötét világejszaka, az emberi tudat sötétsége lassacskán, alig észrevehetően megszűnik, és világosság tárja fel előttünk, mi miért történik bennünk és körülöttünk úgy ahogy történik. Megértjük sorsunkat, a bennünk működő folyamatokat, meglátjuk, hogyan győzhetjük le az élenk álló akadályokat. Így szűnik meg a halál ereje rajtunk, így születünk meg egy új világban; ha a szellemi Nappal kezdet fogunk.

Türkössy Szilárd

Állj az emberi élet kapujában:
Lásd a kozmikus szavakat tisztán
odaírva.

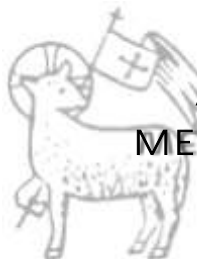
Élj az emberi lélek bensejében:
Érezd a világ kezdetét önnön szfé-
rájában.

Gondolj az emberi lény földi végezetére:
Találd meg benne a szellem átfordulását.

Rudolf Steiner

Tájékoztató fordítás

Dr. Rudolf Steiner

A GOLGOTAI MISZTÉRIUM MEGISMERÉSÉNEK ÉPÍTŐELEMEI

Részlet (GA 175); Genius kiadó

... Az ember földi fejlődésének őskorában közvetlenül tapasztalta a szellemiséget, mivel atavisztikus szellemi látása volt. Ekkor nem lehetett a szellemben kételkedni. Éppoly kevésbé lehetett a szellemben kételkedni, mint ahogy a külső érzéki világban sem kételkedhetünk. Mindig csak arról van szó, hogy az emberek kisebb vagy nagyobb mértékben jutnak-e a szellem szemléléséhez. Abban azonban senki sem kételkedhetett az emberi fejlődés bizonyos régebbi korszakaiban, hogy az emberi lélek számára lehetséges a szellemhez vezető út. Éppen ilyen kevésbé kételkedhetett valaki abban, hogy a születés és halál közti földi életben a szellem benne él az ember lelkében, így a szellemi tartalommal az ember lelke részesül az isteni létben. Ebben senki sem kételkedhetett. A szellem közvetlen tudatára alapozott meggyőződés fejeződött ki mindenütt a misztériumokban, és kultiválásukban. Különös azonban, hogy már a legrégebb görög filozófusok egyike, az öreg Herakleitos úgy beszél a misztériumokról, hogy láthatóan tud arról, hogy a misztériumok még a régebbi korokban roppant jelentő-

sek voltak az ember számára, de magaslatukról alapjában véve már leszálltak. Tehát éppen a megvilágosodott görögök beszélnek már igen korán arról, hogy a misztériumok már leszálltak magaslatukról.

Sok mindent kultiváltak ezekben a misztériumokban. Bennünket azonban ma ebben az összefüggésben elsősorban csak a misztériumok centrális eszméje érdekel különösen. Időzzünk egy pillanatra a misztériumok e centrális eszméjénél, hogy azokat még a Golgotai misztérium koráig, Julianus Apostata koráig gyakorolták. Mert e misztériumok kultiválásából az utóbbi időben sok mindent részben újra meg újra kihangsúlyoztak, mondhatnám keresztényellenes értelemben. Felhívták a figyelmet arra, hogy amit mint húsvéti legendát, Golgotai misztériumot beszélnek el, vagyis Krisztus szenvedéseinek, halálának és feltámadásának voltaképpen centrális legendáját, az a misztériumokban mindenütt létezett. Ebből aztán olyan következtetéseket vontak le, hogy a kereszténység húsvéti titka alapjában véve csak régi pogány misztériumszokások egyfajta átültetése

a Názáreti Jézus személyére. Sok ember olyan kifejezőnek találja az elmondott tényeket, hogy nem is kételkedik a gondolat igazságában, és így fejezi ki: amit a keresztények elmondanak arról, hogy Krisztus szenvedett, halálba hurcolták, feltámadott, és az emberek reményüket és üdvük vágyát ehhez a feltámadáshoz fűzik, amit a keresztények ilyen ideákban alakítottak ki, az

– úgy mondják – a misztériumokban a különböző misztériumkultuszokban élt. A pogány szokások a tösszeszedték, húsvéti legendává ötvözték

össze, és a Názáreti Jézus személyére ruházták át.

Az újabb időkben még tovább mentek, különös módon még hivatalos keresztény területen is, amennyiben a Názáreti Jézus történeti létét egyáltalán közömbösnek találják – csak bizonyos brémai áramlatra kell gondolni – és azt mondják, hogy a különböző misztériumlegendákat és kultuszokat összeszedték a szociális élet során, mintegy centralizálták, és a Krisztus monda régi pogány mondákból alakult ki az ősi keresztény közösségekben.

Egy vita alkalmával, amely évekkel ezelőtt egyszer itt zajlott le Berlinben – csak néhány éve volt, de ezekben a szenvedéssel telt utóbbi években a régebbi dolgok sokszor mítikussá válnak, és nagyon régieknek tűnnek -, ennél a vitánál látható volt, hogy a kereszténység hivatalos képviselői azt a nézetet vallják, hogy a történeti Názáreti Jézusról voltaképpen

nem is lehet szó, hanem csak „Krisztus eszméről”, ami bizonyos mértékben a keresztény ösközösségben keletkezett különféle szociális impulzusok révén.

Mondhat-

juk, hogy végtelenül csábító a pogány misztériumkultuszokat szemlélni és összehasonlítani őket a kialakult keresztény húsvéti misztériummal. Vegyék csak az itt tekintetbe jövő fríg ünneplés mondhatjuk hú leírását. De más ünneplést is ugyanúgy felhasználhatnánk, ahogy a fríg ünneplést, mert ezek hasonlóképpen nagyon elterjedtek voltak. Firmicus például a Konstantin fiaihoz írt levelében így beszél el a fríg ünneplést. Attis, tehát egy bizonyos isten – nem is kell részletezni, milyen isten – képét fatörzsre erősítették,

Attis isten temetése; dombormű

és ezzel a fatörzsszel ünnepélyesen, körmenetben körülhordozták éjféλι rítusban, és aztán szenvedéseit is celebrálták, amikor is a fa mellé bárányt állítottak. **A következő nap hírül adták az isten feltámadását. És még előző nap, amikor az istent a fatörzsre szegezték, tehát mintegy halálra adták, a rítus szerint iszonyú jajveszékélésbe kezdtek, a következő napon ez a jajveszékélés aztán hirtelen a legszertelebbré örömmé változott, mert az isten feltámadását ünnepelték.** Máshol eltemették Attis isten képét, meséli Firmicus. Éjszaka, **mikor a gyász tetőfokára hágott,** egyszerre világosságot gyújtottak, megnyitották a sírt, az isten feltámadt. **A pap így szólt: „Bízzatok, hívők, az isten megmenekült, így ti sem nélkülözitek a segítséget.”**

Ki tagadhatná, hogy a **Golgotai misztérium története előtt** évszázadokon át mindenütt megülıt rituális ünnepek nagyön hasonlóak ahhoz, ami a kereszténységben a húsvét titkába beszivárgott. A gondolat csábító volt, így hát azt képzelték: mindenütt **el-terjedtek a szenvedő, haldokló,** feltámadt isten tanai, ezeket a keresztények közt bizonyos mértékben centralizálták, és a Názáreti Jézusra ruházták át.

Fontos, hogy megértsük ezeknek a pogány, kereszténység **előtti ünnepeknek valóságos eredetét,** mert igen messzire nyúlnak vissza, azokba a korokba, ahol a misztériumokat úgy alakították ki, hogy az ember lényének és a

világgal való kapcsolatának legmélyebb, eredeti meglátásaiból **bontakoztatták ki őket, ahogy azt az atavisztikus szellemi látás nyújtotta.** Bizonyos, hogy abban a korban, amikor a fríg ünnepeket **így művelték, annyit értettek a dolog igazi értelméből, mint amennyit ma bizonyos szabadkőműves templomokban az ott véghezvitt ceremóniákból.** Ezek a dolgok azonban a világ és az ember **eredetileg hatalmas ismeretéből származtak,** ezt ma rendkívül nehéz megérteni. Gondolják csak meg, hogy az ember nem csak fizikai **testében függ környezetétől, de lelkével és szellemével is a külső környezetben él.** Felveszi ennek a **külső környezetnek gondolatait és képzeit;** ismertté, megszokottá válnak számára, és minden tekintetben ragaszkodik hozzájuk. Így minden jóakarattal mellett is nehézséget jelent bizonyos dolgok megértése, amelyek az elmondott és egyéb okokból elvesztek az **emberiség fejlődése számára. A mai tudomány – nem kell minden alkalommal mondanom, hogy igazán nagyra becsülöm – a dolgok leges-legkülső felületéhez tapad,** ez a legcsekélyebb mértékben vezet valahogy a lényeghez. Bizonyos területeken igen messzire jutottak evvel a tudománnyal, ez bizony azon múlik, hogy olykor a **„messzire jutást” így vagy úgy értelmezik.** Igazán megcsodálhatjuk, hogy ez a tudomány eljutott a drótnélküli távíróhoz és sok egyébhez, ami napjainkban nagy szerepet játszik, és felvethetjük a

kérdést, mi volna, ha nem jutotunk volna ehhez. Ennek a kérdésnek a taglalásával már közel járnánk ahhoz, amit ma tilos egyáltalán megbeszélni. A mai tudomány számára természetesen egyszerűen ostobaság, bolondság az a bölcsesség, aminek utolsó kifutásai már korrumpált kifutásai voltak az említett misztériumszokások. Lehet. Már Pál említette, hogy amit az emberek bolondságnak tekintenek, az gyakran bölcsesség lehet Isten előtt.

Az emberiség és a világ lényegének igazi megértése többek közt az emberi organizmus bizonyos szemléletéből adódhat, ezt a tudomány ma

természetesen teljes örültségnek tartja. Ma azokat a szempontokat emelem ki, amelyek a Golgotai misztérium megértéséhez fontosak. Az emberi organizmus tudniillik egészen lényegesen különbözik az állat organizmusától. Sok különbséget hoztunk már fel, ma éppen a Golgotai misztérium szempontjából lényegeseket fogjuk felhozni. Az emberi organizmus egészen lényegesen különbözik az állati organizmustól, mert az állati organizmus a halál magától értetődő, természetes impul-

zusát hordozza magában, ha a szellemtudomány eszközeivel igazán tanulmányozzuk. Más szavakkal: ha az állati organizmust csakugyan megismerjük, úgy megérthetjük az állati organizmus jellegéből, hogy úgy esik át a halálon, ahogy ez történik: az állat szétesik egy napon, és belekerül a föld elemeibe. Az állat halála nem érthetetlen, hanem éppúgy megérthető az állati organizmus ta-

nulmányozásával, mint az, hogy az állatnak ennie és innia kell. Az állat halálának szükségessége az állati organizmus lényegéből adódik.

Az emberi organizmus jellegénél nem ez a helyzet. Itt természetesen olyan területre jutunk, ami teljesen érthetetlen a modern tudomány számára. Ha a szellemtudomány eszközeivel vizsgáljuk az emberi organizmust, semmi olyan sincs benne, ami a halál szükségességét feltétlenül magyarázná. Semmi sem magyarázná

meg a halál szükségességét. Az embernél el kell fogadnunk a halált, mint egyszerű tapasztalatot, és nem érthető, hogy az ember miért is hal meg. Mert az ember eredetileg nem halálra született, mint külső organizmus sem. az ember lényéből nem magyarázható meg, hogy létrejön belőle a halál. Amilyen az ember lény, mint emberi lény, abból nem magyarázható meg.

Jól tudom, hogy ezt ma a tudomány magasztalán állva igazán ostobaságnak tartják.

... Alapjában véve a régi misztéri-

umokon, az említett Attis misztériumon is, annak a tudata vonul titokzatos impulzusként végig, hogy az ember nem halálra született és mégis meghal. Ezekben a misztériumokban bizonyos mértékben annak a megértését keresték, hogy az ember nem halálra született és mégis meghal. A misztériumoknak bizonyos mértékben erre a titokra kellett felelniük. Miért tartották meg ezeket a misztériumokat? Azért, hogy valamit minden évben újra elmondhassanak maguknak. Ezt akarták hallani, érezni, lelkükben átélni,

minden évben újra elmondadni. Azt akarták maguknak elmondatni, hogy még nem jött el az ideje annak, hogy az ember igazán komolyan tekintszen érthetetlen halálára. Mit várt a hívő tulajdonképpen Attis papjától? A hívő ösztönösen biztos volt abban, hogy egyszer eljön a Földnek az a kora,

amikor komoly, egészen komoly dolog lesz az érthetetlen halál szemlélése. De ez az idő még csak jön majd. Még a pap az isten szenvedéseit és feláldozását celebrálta, ez nyújtott vigaszt: még nem jött el az ideje, hogy

Alexander Ivanov: Krisztus megjelenik Mária Magdolnának

komolyan érteni kelljen a halált.

Ezek a régi korok ugyanis valamennyien tudták, hogy a Bibliában mindjárt az Ótestamentum elején leírt „szimbolikus” történet valóságra vonatkozik. Ezek a régi emberek ösztönösen tudták ezt. ...

Ösztönösen biztosak voltak abban, hogy az Ótestamentum kezdetének elbeszélése mögött régmúlt tények rejlenek. Hogyan érezték át ezt a tényt? Azt mondták magukban: az ember eredeti fizikai organizációja alapján nem volt halandó, de eredeti organizá-

ciójába ez a romboló tény belevitte a halandóság impulzusát. Az embert egy morális történet tette **halandóvá. Ez rejlik az eredendő bűn titokzatos nevében, majd** visszatérünk még rá. Az ember nem a többi természeti lény módján lett halandó, nem természet-tudományosan elgondolt materiális folyamatok révén, hanem morális történet útján. Az ember **lelkétől vált halandóvá.**

Az állat lelke nem-halandó csoportlélek. A csoportlélek testesül meg az egyes állati individuumokban, ezek szerveik folytán halandóak. A csoportlélek úgy kerül ki a halandó állapotból, ahogyan megtestesült benne. Az állati organizáció azonban, mint **individuális organizáció, kezdettől** fogva a halált hordozza. Az emberi organizáció nem ilyen mértékben. Az emberi organizáció olyan, hogy **a benne rejlő csoportlélek, az emberi csoportlélek kifejezésre jutna az egyes emberben, és külső emberi organizációként halhatatlanná tenné. Halandóvá csak lelkétől** válhatott az ember, morális tett révén. A léleknek bizonyos jelleg kell öltenie, hogy az ember halandó lehessen. Ha ilyesmit absztrakt fogalmak útján veszünk fel, nem értjük az egészet. Csak ha felemelkedünk a konkrét tényleges megragadáshoz, akkor értjük meg.

A régi korokban, amikor ezeket a régi misztériumokat ünnepezték, még röviddel a Golgotai **misztérium előtt is, mélységesen** tudták, hogy az ember halála lel-

kén múlik. Az emberi lélek **állandó fejlődésben van az idők folyamán. Miben rejlik ez a fejlődés?** Abban, hogy a lélek egyre inkább korrumpálja, rombolja az organizmust, és mindinkább részt vesz a romlásban, amivel az organizmust rombolja. Az ember **feltekintett a régi időkben és így szólt magában: morális történet ment végbe, ezáltal lett a lélek olyan, hogy megszületvén és a testben élve rombolja ezt a testet, ezért nem úgy él benne születése és halála közt, mint ahogy élne, ha romlatlanul hagyná. Ez az évszázadok és évezredek során egyre rosszabb lett. A lélek egyre inkább korrumpálja a testet. – mondták. Ezáltal azonban a lélek egyre kevésbé találja meg annak lehetőségét, hogy visszatérjen a szellemiséghez. Ahogy az emberiség fejlődése haladt, egyre jobban korrumpálja a testet, és ezáltal egyre intenzívebben oltja bele a testbe a halált. És el kell érkeznie egy időpontnak, amikor a lelkek már nem találják meg a módját a szellemi világba való visszatérésnek, miután hosszú életet töltöttek a születés és halál közt.**

Ezt az időpontot borzadva és félve várták a régi korokban. Azt mondták magukban: egyik generáció megy a másik után, és egyszer eljön az a generáció, amelyben a lelkek annyira korrumpálják testüket, olyan intenzíven beleoltják a halált, hogy lehetetlen lesz újra visszatérni az istenséghez. Ez a generáció eljön. – mondták. És meg akartak győződni ar-

ról, hogy ez az időpont többé-kevésbé közeledik-e már. Ezért voltak az Attis szertartások és a többiek. Mintegy megvizsgálták, hogy van-e még isteni az emberi lelkekben, hogy nincs-e még itt az idő, amikor minden istenit levették és nem találják az utat vissza Istenhez. Ezért volt roppant jelentős, ha a pap így szólt: „Bizzatok hívők, az isten megmenekült, így ti nem nélkülözitek a segítséget!” Evvel azt akarta mondani: „Látjátok, az istennek még van hatalma a világon, a lelkek még nem vitték annyira, hogy teljesen elzárják magukat az istentől, az isten még feltámad.” Ezt akarta a pap hirdetni, igazat hirdetett. Az isten még bennetek van. – mondta.

Ezekkel a dolgokkal az emberiség egykori fejlődésének olyan végtelenül mély érzelmi átéléseit érintjük, hogy a mai, érdeklődését teljesen kifelé fordító embernek fogalma sincs már arról, mivel küzdöttek valamikor az emberek. Ha nem is csinálták azt, amit ma kultúrának nevezünk, ha mégoly analfabéták voltak is – ilyen érzelmeik voltak. A régi szellemi látás bölcsességéből származó utolsó hagyományokat őrző papi iskolákban a következőket mondták a beavatásra kerülő tanítványoknak: ha a fejlődés úgy folytatódna, ahogy a földfejlődés kezdetén bekövetkezett morális történés hatására halad, akkor el lehetnének készülvén arra, hogy az emberek lelke Istentől eltávolodva olyan világ felé venné útját, amit maga hoz létre,

amíg az emberi organizmust egyre intenzívebben rombolja halálra. A lelkek a Földhöz kötődnének, a Föld révén pedig az úgynevezett alvilághoz. A lelkek elvesznének. Mivel azonban ezekben az iskolákban még természetesen élt a szellem bölcsessége, így tudták, hogy az ember testből, lélekből és szellemből áll. Amit most önöknek mondok, azt a lélekről mondták, nem a szellemről. Mert a szellem maga örök és saját törvényei vannak. A szellemről tudták azt, ami ezekre a szavakra készítette őket: a lelkek az alvilágba merülnek majd, de az emberi szellem megjelenik a mindig ismétlődő földi életek során. És a földfejlődés olyan jövője áll előttünk, amikor az emberi szellemek újratestesülnek, de viszszatekintenek mindarra az elvesztett lelkiségre, ami valaha a földi létben volt. A lelkek elvesznek. A lelkek már nem jönnek. Szellemek testesülnek újra és mintegy automatikusan mozgatják az emberi testet, anélkül, hogy lelki átélésben észlelnék, éreznék az emberi test mozgásának módját és jellegét.

Mit éltek át ezzel szemben azok, akik a keresztény húsvéti misztérium felé törekedtek? Úgy érezték, hogyha a Földön semmi egyéb nem történik, mint ami régtől fogva történt, akkor a jövőben lélek nélküli emberek születnek az ismétlődő földi életekre. Ezért valami másra vártak. Arra várta, ami magában a földi létben nem keletkezhetett, ami kívülről jöhetett el a földi létbe. Más szóval a Golgotai

misztériumra vártak. Arra vártak, **hogy a földfejlődésbe eljőjön egy lény, aki a lelket újra megmenti, aki a lelket elragadja a haláltól.** A szellemet nem kellett elragadni a haláltól, de a lelket igen. Úgy érezték, hogy Krisztus az a lény, aki a lelkek megmentésére megjelent, **aki a földfejlődésbe kívülről, a Názáreti Jézus teste révén kapcsolódott be.** Az ember megkapta Krisztust, lelkében hozzá kapcsolódhat, **hogy Krisztushoz fűződven elmúljon a lélek testet romboló hatása, fokozatosan visszaszerezhesse, amit elvesztett.** Ezért áll a Golgotai **misztérium a földfejlődés közép-pontjában.** A földfejlődés kezdetétől a Golgotai misztériumig egyre több vész el, egyre több romboló erő hódít teret a lélekben, **hogy az embert a szellem automatájává tegye.** A Golgotai misztériumtól a

földi lét végéig tart az a korszak, **amikor lassanként újra összegyűjtik azt, ami a Golgotai misztériumig elveszett.** Amikor így a **Föld fejlődésének végére ér, az emberi szellemek utolsó testükbe inkarnálódnak, ismét halhatatlan testbe.** Ismét halhatatlanok! Így élték át a húsvéti titkot.

Ehhez azonban az kellett, **hogy leküzdjék azt az erőt, amely a lélek számára lehetővé teszi a morális rombolást.** Az erő leküzdése abban rejlik, amit a kereszténység a Golgota igaz történéseinek érez. A **tényeket ismerő, igazi, eredeti keresztények számára milyen fontos mondás hangzott el? Hiszen kívülről várták azt az eseményt, amely lehetővé teszi, hogy a lélek romboló erejének hatalma megszűnjön.** Ekkor hangzott felénk a keresztéről a **mondás: „Elvégeztetett.”** – annak

Föltámadt Krisztus halottaiból!

*Tisztítsuk meg érzékeinket,
És meglátjuk a feltámadás megközelíthetetlen fényében tündöklő Krisztust,
És tisztán halljuk, midőn mondja:*

Örvendjetek!

Ki, az Ő győzelmét énekeljük!

*Az egek méltán vigadjanak,
És a Föld örvendezzen,
Ünnepeljen az egész látható és láthatatlan világ,
Mert föltámadt Krisztus,
Az örökké tartó vigasság!*

Részlet a görög katolikus húsvét reggeli zsolozsmából

HOGYAN ÜNNEPELJÜNK GYERMEKEKKEL?

A HÚSVÉT

Munkaanyag

Fordította: Márnai Miklós

Szöveg és korrekció: Hideg Ferencné

Szakmailag ellenőrizte: Annette Stroteich, Böszörményi László
1991.

A kereszténység legkorábbi időszakában a húsvét volt a legfontosabb ünnep. A keleti keresztényeknél még ma is az. Ez volt az „Ünnepek ünnepe”. Húsvét vasárnap óta a mi vasárnapunk, mint a hét első napja, rendkívüli jelentőséget kapott. Minden vasárnap felett a feltámadás napja fénylik. A ránk maradt szokások és szimbólumok sokrétősége ezen ünnep megünnepléséhez nyújtanak segítséget. Ezekből néhány a belső tartalma miatt olyan jelentős, hogy megéri ezeket tovább vinni, ismét magunkévá tenni és új élettel megtölteni.

A „húsvét” szót (németül: Ostern) valószínűleg az angol-szász névre, Eostrae, ófelnémet néven: Ostara szóra lehet visszavezetni. Egy germán tavasz és fényistennőt nevezett így Beda von Venerabilis (kb. 700-ban). Az a szó, hogy „aurora”, a hajnalpír, szintén rokon szó. Krisztus feltámadásának reggele „amikor fel-

kelt a Nap” kezdete egy új teremtésnek, egy új életnek, egy új fényhatásnak a teremtésen belül.

Húsvéti tojás

A gyermekek már napokkal előtte várják a reggeli tojáskeresést. De talán először gyülekezzenek velünk a húsvéti ünnepi asztalnál, amelyen már ég a húsvéti gyertya amikor a szobába lépnek, egy húsvéti ének eléneklése, zenélés, egy húsvéti vers elmondása, stb., és csak ezután következzen az örömteli tojáskeresés.

A tojásnak húsvétkor jelentős szerepe van. A szimbólum jelentése nem újszerű. Különböző népeknél már a teremtés mítoszánál találkozunk ennek a központi jelentőségével. Pl. az indusoknál: egy aranytojásból, amely mint a Nap ragyog, és két részre bomlik, keletkezik az ég és a Föld. A perzsák úgy képzeltek el a gonosz-ságtól mentes világot, mint egy óriási fénytojást. Az egyiptomiak-

nál egy régi természeti mítosz szerint az első isten egy tojásból jött. Temetkezési szokásaiknál a legbelső koporsót, amelyben a múmia feküdt, tojásnak nevezték. A görögök nagy világkeletkezési elképzelése szerint, a nagy Istennő és ósánya, Nyx, egy ezüst tojást tojt. Ebből lépett ki egy isten aranyos szárnyakkal: Eros, a szeretet istene, az elsőszülött. Ő mindent napvilágra hozott, ami az ezüst tojásba volt elrejtve. A finn teremtés-mitológia is ismeri az aranytojást, ami végül kétfelé törik. Ebből keletkezett az ég és a Föld, a tojássárgája mint Nap kezd ragyogni. A Krisztus előtti sírokban is találtak tojásokat. Így a berlini Pergamon múzeumban egy strucctojást

Hímes tojások és kiterített díszítésük
A. Sárkőz; B. Surd (Tolna megye)

lehet megtekinteni, ami a Kr. e. 9-7. századból származik, és egy babiloni sírban találták. Nagyon sok régi nép gyakorolta ezt a szokást, és még napjainkig is fennmaradt Görögországban: húsvétkor a sírokra egy piros tojást tesznek. A sírokban a tojás adja a remény magvát egy új élethez.

A keresztények számára a tojás a feltámadás szimbóluma lett: új élet tört ki a kemény héjből. Ez

lehetséges, mert minden tojásban egy aranyos Nap, a tojássárgája van elrejtve. Így a tojás nem csak szimbóluma a világ kezdetének, hanem a teremtés megújulásának is, amely minden emberben Krisztus feltámadása által történik meg. Pál apostol a Galatáknak írt levelében beszél az ő legbelső Krisztus élményéről: „Élek, de már nem én élek, hanem Krisztus énbennem.” (Galaták 2, 20.)

Hagyjuk tehát a gyermekeket húsvétkor tojást keresni, mert ezáltal összekötjük azt a kívánságot, hogy ők keressék az életükben a kapcsolatot a belső feltámadási erőikkel és azt meg is találják. Egy örömeny könyvfestmény

(1038-as keltezéssel) klasszikus módon mutatja be a tojás és a feltámadás összefüggését: az aszszonyok jönnek a sírhoz. A sír üres és az angyal, aki a síron ül, az Evangélium szavait látszik mondani: „Ő nincs itt, Ő feltámadott.” Ezek a szavak nincsenek a képen, mint általában szokás, hanem az angyal intó ujja felett egy szép nagy, fehér tojás látható.

A tojás díszítése

A tojások díszítésére manapság rengeteg javaslatot olvashatunk. Miért díszítjük és festjük a húsvéti tojásokat? Régebben fehérre ajándékozták őket. Itt ismét a görög nyelv segít bennünket egy kicsit tovább. Görögül az ékszer, a díszítést „kosmos”-nak mondják. A kosmos ugyanakkor rendet is jelent, világot, világrendet. A kosmos ellentéte a chaos. A húsvéti tojás kis világa díszítés által törvényszerűen kerül a világrendbe. A körök, spirálok, háromszögek, hullámvonalak, a kígyóvonalú díszítés (meander), virágok és csillagok, vonalak pólustól-pólusig, fonott szalagok, stb., ezekre az összefüggésekre utalnak.

Csak az egyszínű festéssel kap a fehér tojás díszöltözéket. A fénylő színek közvetlenül hatnak a lélekre és egyben kifejezői is an-

nak. Az öltözék szó eredetét tekintve összefügg a „kifordítani” szóval. Az öltözékünk színével és stílusával valamit bensőnkől is „kifordítunk”. (A szerk. megjegyzése: az eredeti szöveg német, tehát itt a német szavakra kell gondolnunk.)

A legjobb húsvéti szín a piros. Ezért a húsvéti nyuszi a virágsármánapi zöld búzatálcára egy piros tojást rakjon. Az Isenheimi oltár feltámadás képén a Feltámadott egy gazdagon díszített köntöst húz ki a sírból, aminek bélése is ragyogó színekben pompázik: a húsvéti élményből keletkezik az emberi lélek megújulása is. A gyermeklelkeknek örömteli színekkel, fénylő húsvéti tojásokkal tudjuk ezt közvetíteni.

*Húsvét tiszta áldozatját a hívek áldva áldják.
Bárány megváltotta nyáját, és az ártatlan
Krisztus már kiengeszteli értünk Atyját.
Élet itt a halállal megvitt csoda-csatával, a
holt Élet-Vezér ma úr és él!
Mária, szentasszony, mondd, mit láttál úton?
Az élő Krisztusnak sírját, s a Fölkentnek
Láttam glóriáját, angyali tanúkat, szemfedőt és gyolcsokat.
Feltámadt reményem, Krisztus, Galileába elétek indult.
Tudjuk, Krisztus feltámadott és diadalmas: ó, győztes Királyunk,
légy irgalmas.*

Klézse; Moldva. (Fordította: Babits Mihály)

ANTROPOZÓFIAI ALAPOK

Dr. Rudolf Steiner

A VILÁG ÉS AZ EMBER SZELLEMI MEGISMERÉSÉNEK ALAPELEMEI

Részlet (GA 9); Genius kiadó

Teljesen tudatosan törekedtem arra, hogy ne adjak „népszerű” leírásokat, hanem amelyek szükségessé teszik, hogy csak igazi, felfokozott gondolkodásbeli állapotban lehessen hozzáférni a tartalomhoz. Könyveimet ezzel olyan jellegűvé ötvöztem, hogy maga az olvasásuk is már a szellemi iskolázás kezdete.

Rudolf Steiner

Amikor Johann Gottlieb Fichte 1813 őszén előadta „Tanát”, az igazság szolgálatában eltöltött életének érett gyümölcsét, bevezetőül a következőket mondta: „E tan megértéséhez egészen új belső érzékszerv szükséges, amely a hétköznapi ember számára nem is létező új világot tár fel.”

Azután a következő hasonlattal világítja meg, mennyire lehetetlen „Tanát” a testi érzékek útján nyert képzetekkel megítélni: „Képzeljük el, milyen a világ a vakon születettek számára, akik csak a tapintható dolgokat és azok egymáshoz való viszonyát ismerik. Próbáljanak meg színekről vagy egyéb olyan jelenségekről beszélni nekik, amelyeket a fény teremt meg a látás számára: annyi, mintha a

„semmiről” beszélnének. Még az a jobbik eset, ha ezt meg is mondják, mert így a beszélő hamarosan ráeszmél hibájára, és – hacsak nem tudja a szemüket nyitni – felhagy a hiábavaló beszéddel.”

Aki olyasmiről beszél, mint amire Fichte céloz példájában, gyakran kerül hasonló helyzetbe, mint az ép szemű a vakon születettek közt. De mivel éppen ezek a dolgok vonatkoznak az ember igazi lényére és legmagasabb céljára, kétségbe kellene esnie az emberiség miatt, ha úgy érezné, hogy „fel kell hagynia a hiábavaló beszéddel”. Egy pillanatig sem szabad kétkedni abban, hogy a magasabb világok felé minden ember szeme „felnnyitható”, akiben megvan ehhez a jóakarát. Ebben bízva szóltak és írtak azok, akik érezték,

hogy kifejlődtek „belső érzékszerveik”, amelyekkel megismerhették az embernek a külső érzékek számára rejtett, valódi lényét. Ezért a legősibb időktől kezdve újra meg újra mindig beszéltek erről a „rejtett bölcsességről”. Aki valamit már megszerzett belőle, éppen olyan biztos a dolgában, mint az ép szemű ember szinképzetei birtokában. Nincs tehát szüksége semmiféle „bizonyítékra” ezzel a rejtett bölcsességgel kapcsolatban. Azt is tudja, hogy senkinek sincs szüksége bizonyítékra, akinek – mint neki – megnyíltak a „magasabb érzékszervei”. Ezekhez úgy beszélhet, mint egy utazó beszélhet Amerikáról olyanoknak, akik, bár maguk nem látták Amerikát, de el tudják képzelni, mert ha ők kerülnének oda, ugyanazt látnák, mint ő.

Az érzékfeletti világok szemlélője azonban ne csak a szellemi világ kutatóihoz szóljon. Szavát minden emberhez kell intéznie, mert mondanivalója minden emberre tartozik, hiszen az érzékfeletti ismerete nélkül senki sem lehet a szó igazi értelmében „ember”. Mindenkihez szól, mert tudja, hogy mondanivalójának megértésében vannak ugyan fokozati különbségek, de azért erre a megértésre mindenki képes (még azok is, akik igen messze vannak az önálló szellemi kutatás megkezdésétől), mert az igazság megérzésének és megértésének képessége benne szunnyad minden emberben. Tehát elsősorban ehhez a megértéshez fordul, amely minden egészséges lélekben felgyúlhat, és amely magában rejti az erőt a magasabb megismerés

fokozatos eléréséhez. Az érzés pedig, amely talán kezdetben semmit sem lát abból, amiről a szellemi kutató beszél, később maga varázsolja elő a „szellemi látás” képességét. Ez az érzés a sötétségben mozdul meg. A lélek nem lát, de ezen az érzésen keresztül ragadja meg az igazság ereje. Azután az igazság lépésről-lépésre megközelíti a lelket, míg végül felkelti benne a szellemi látás képességét. Az egyik embernél rövidebb, a másikinál talán hosszabb ideig tart; de türelemmel és kitartással mindenki célhoz jut, mert ha a fizikai vakság nem is mindig gyógyítható, szellemi szeme mindenkinek felnyitható, csak idő kérdése, mikor nyílik meg.

A „magasabb érzékszervek” kifejlődésének nem előfeltétele a tudományos előképzettség és tudás. Az egyszerű lélek és a magas színvonalon álló tudós fejlődési lehetősége között e téren nincs különbség. Az a tudomány, amelyet jelen korunkban egyedül ismernek el tudománynak, gyakran inkább megakadályozza, mint elősegíti a cél elérését, mert ez a tudomány természeténél fogva csak azt ismeri el valóságnak, ami a közönséges érzékszervek számára hozzáférhető. Ezért bármilyen nagy érdemei is vannak a tudománynak a valóság megismerésének terén, egész sereg előítéletet szül, amelyek elzárják a magasabb valóságokhoz vezető utat, mert azt, ami csak az ő tudománya számára szükséges és áldásos, mértékadónak jelenti ki mindennemű emberi tudás számára.

Fenti állításainkkal szemben **gyakran halljuk a következő ellenvetést**: az emberi megismerést „**áthághatatlan határok**” zárják körül. Ezeket a határokat nem tudjuk átlépni, ezért el kell vetnünk minden olyan megismerést, mely nem veszi figyelembe ezeket a határokat. Szerénytelennek tartják azt, aki olyan dolgokról akar valamit állítani, amelyek sokak véleménye-

Csípő Fruzsina, 10. oszt.; naprtár-részlet

nye szerint az emberi megismerés határain túl vannak. Ez az ellenvetés figyelmen kívül hagyja, hogy a magasabb megismerést éppen az **emberi megismerő erők fejlődésének kell megelőznie. Ami fejlődésünk előtt az emberi megismerés határain túl van, az a minden emberben szunnyadó képességek felébresztésével a megismerés körébe kerül.**

Egyvalamit azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni. Egyesek azt kérdezhették: mi értelme **van olyasmiről beszélni az embereknek, amihez megismerési erejük**

nem ér fel, tehát számukra mégiscsak elzárt terület? Akik ezt mondják, rosszul ítélik meg a dolgot. Ahhoz, hogy a szóban forgó igazságokat megtaláljuk, szükség van bizonyos képességekre; a fellelt igazságok közlését azonban elfogulatlan logikával és ép igazságérzettel mindenki megértheti. Ebben a könyvben csak olyan közlések vannak, amelyek mindenkiben – aki **sokoldalú, előítélet mentes gondolkodással** közelíti meg és engedi, hogy valóságérzéke fenntartás nélkül, **szabadon működjék** – azt a benyomást keltheti, hogy általuk az emberi élet és a világ jelenségeinek rejtélyei eredményesen megközelíthetők. **Helyezkedjünk arra az álláspontra, hogy ezt kérdezzük: van-e kielégítő magyarázat az életre, ha mindaz igaz, amit a könyv állít? S akkor azt fogjuk találni, hogy minden egyes ember élete bizonyíték erre.**

A „szellemi érzékszervek” kifejlődésével egymagában nem válik még senki a lét magasabb igazságainak tanítójává. A magasabb igazságok tanításához éppen úgy **„tudományra” van szükség, mint a fizikai valóságok tanításához. A „magasabb látás” éppoly kevésbé teszi az embert a dolgok tudójává a szellemi világban, mint ahogyan az ép érzékszervek sem teszik tudóssá a fizikai valóságban. És mert minden valóság, az alacsonyabb és a magasabb szellemi valóság is, csak ugyanakkor a mindezek alapját jelentő lényeknek két oldala, az alacsonyabb ismeretek hiánya többnyire a magasabbak hiányát is jelentik. Ez a tény mérhetetlen**

felelősségérzetet kelt abban, akit szellemi elhivatottsága magasabb igazságok kimondására készít; szerénységre és tartózkodásra inti. Ez azonban senkit se tartson vissza attól, hogy a magasabb igazságokkal foglalkozzék, azt sem, akinek élete nem ad alkalmat a szokásos tudománnyal való foglalkozásra. Mert feladatát emberként bárki jól elláthatja anélkül, hogy bármit is értene a növénytanhoz, az állattanhoz, a matematikához és egyéb tudományokhoz; de nem lehet a szó teljes értelmében **„ember” anélkül, hogy valamiképpen meg ne ismerte volna az ember mivoltát és rendeltetését úgy, ahogy az csak az érzékfeletti dolgokról való tudás által közelíthető meg.**

Az ember a legmagasabbat, **akire feltekinthet „Istennek” nevezzi.** Legmagasabb rendeltetését tehát valamiképpen Istennel kapcsolatosnak kell elképzelnie. Ezért **azt az érzékelhető dolgokon túlmenő bölcsességet, amely saját mivoltát és ezzel együtt rendeltetését kinyilatkoztatja, isteni bölcsességnek vagy teozófiának nevezhetjük;** az emberiség életében és a **világmindenségben végbemenő szellemi folyamatok vizsgálatát pedig szellemtudománynak.** Ha ennek eredményei közül különösen azokat emeljük ki, amelyek az ember szellemi magvára vonatkoznak – mint ez a könyv – akkor erre **a témakörre a „teozófia” kifejezést használhatjuk,** mert ezt évszázadokon keresztül ilyen értelemben alkalmazták.

Ez a könyv ebből a felfogásból kiindulva ismerteti vázlatosan a teozófiai világszemléletet. Írója semmi olyanról nem szól, ami ne lenne számára ugyanolyan értelemben tény, mint ahogy egy **külső világbeli élmény tény a szem, a fül és a mindennapi értelem számára.** **Olyan élményekről van szó,** amelyeket mindenki átélhet, aki rászánja magát, hogy a könyvünk egyik külön fejezetében leírt **„megismerési útra” lépjen.** **Akkor** helyezkedünk helyes álláspontra az érzékfeletti világgal szemben, ha feltételezzük, hogy egészséges gondolkodással és érzülettel meg lehet érteni a magasabb világokból fakadó ismeretek minden igazságát, és ezzel a megértéssel megvethetjük a magunk látóképességének is szilárd alapját; bár ahhoz, hogy ezt megszerezzük, természetesen még más is szükséges.

Ha ettől az úttól visszariadunk, és csak más módon igyekszünk behatolni a magasabb világokba, **bezárjuk magunk előtt a valódi magasabb megismerés kapuját.** Az az elv, hogy csak akkor ismerem el a magasabb világok létezését, ha már láttam azokat, **éppen a „látás” elé gördít akadályokat.** **Viszont, ha előbb józan gondolkodással meg akarjuk érteni azt, amit később megláthatunk, elősegítjük látásunk kifejlődését.** **Ez fontos erőket varázsol elő lelkünkben, amelyek elvezetnek a „látás”-hoz.**

Wolfgang Held

HÍV AZ ÉLET

A mai mechanikus gondolkodás nagyon sikeres, de kiszorítja az életet. Ezt mutatja a fajok kipusztulása, a talaj eróziója vagy a klímaváltozás, melyben a koppenhágai találkozó gyatra eredményei tükröződnek. Az életet nem lehet kormányozni, hanem szabályozni kell, ennek pedig dialógusban kell történnie. 2010 január 8-10. között zajlott egy konferencia a Goetheanumban, a jövőt illetően.

Két heti tanácskozással és két évnyi előkészítéssel a koppenhágai volt a leghosszabb és 110 kormányfővel a történelem legnagyobb konferenciája. Eredménye egy kommuniké, mely nem kötelező szándéknyilatkozat; a mai idők leggyatrábbja. A remény, mely szerint az évezred első évtizede a globális lelkiismeret jelével záródik: beteljesülés nélkül maradt.

Kiábrándultság

A történelemben alig vannak olyan pillanatok, mint az éppen elmúló évtized végén, amikor ilyen világméretű kiábrándultság jön létre az emberekben. Előtte novemberben, Rómában mondott csődöt a világ-éhezés-csúcs, ahol „1 milliárd éhező ember” volt a téma, azután pedig a decemberi klímacsúcs találkozója végződött igen lagymatagon.

Az idei évben az lesz a kérdés: mit tegyünk egy olyan felismerés birtokában, mely szerint a

globális társadalom akarata nem oldható meg nagy kongresszusokon? De mi történik annak a lelki kiábrándultságnak az energiájával, ami világszerte az emberekben keletkezett?

A kiábrándultság gyakran a hamis elvárás eredménye. MANÉS SPERBER, francia filozófus éleesebben fogalmaz: „Minden kiábrándulás az önbecsapást leplezi le, vagyis ezzel saját hibánkat.” De mégis, mi lesz ezzel az energiával? A Római Klub megfogalmazása szerint (1970): „A világ azzá lesz, ahogyan mi róla gondolkodunk”. Ebben a nyilvánosan megfogalmazott kijelentésben benne van: a szociális-ökológiai kihívások miatt feltétlenül meg kell változtatnunk tudatunkat!

A mai mechanikus gondolkodás például óriási sikernek tartja, ha egy a Marson lévő robotgépet képesek vagyunk a Földről megjavítani. Vagy egy 10 000 darabból álló autót, kevesebb mint 24 óra alatt összerakni. Ahol azonban az élet, vagyis az egész bolygó élete áll a középpontban, ott e

gondolkodás, a legjobb szándék mellett is katasztrófába torkollik. Eredményei: fajok kipusztulása, a sivatagok növekedése vagy éppen klímaválság. A technikai gondolkodás tehát nem képes rövid, vagy hosszú távon egyébire, mint az élet kiszorítására.

Az életnek megfelelőni

De hát hogyan felelhetünk meg az életnek? Az év kezdetén, Svájcban tartott „Tanulmányi Napok” e kérdésre keresi a választ, címe: „Amit ma tudni kellene”. A művészettől a természettudományokon és a mezőgazdaságon át, egészen a kvantumfizika felismeréséig terjedt témáinak köre.

Az egyik rendező PABLO NERUDÁT idézi, aki memoárjainak ezt a címet adta: „Beismerem: éltem”. Ez kurtán, nagyon szerényen hangzik, pedig igen jelentős: ma megfigyeléseink szerint az emberek „elmennek az élet mellett”. Tervezünk, határidőket tűzünk ki, közben az élet elszivárog mellettünk. Szívesen lennénk az élet kormányosai, de a kormányzáshoz távolságtartás kell, éppen ez tenne szabaddá bennünket. S bár a szabadság kétségtelenül egy fontos lépés az emberi emancipáció felé, de mi szabadosságunkban már legalább egy generáció eltelté óta támadjuk az élet szféráját...

Az életet nem kormányozni kell, hanem szabályozni. Ehhez pedig dialógusra van szükség.

A kutató; része a kísérletnek

ERICH KAESTNER megállapította: „A fényképész soha nincs rajta a képen!” Szó szerint véve, csakugyan igaza van. A valóság ilyen felfogása azonban téves. A filozófia a felvilágosodás óta tudja ezt, de csak most válik közismertté. Nagyszerű, hogy éppen az anyag atomi belsejének kutatása közben vált világossá, hogy a kutató mindig részese kísérletének. A kérdés feltevésének módjától függ tehát a válasz. És bizony ebben az értelemben, a fényképész is megörökíti fotója.

Egy másik példa, a technikai gondolkodás: az óvodát és az idősök otthonát mindössze egy bizonyos életkorral azonosítja. Több generáció együttélése egy tető alatt viszont nem életkorokat határoz meg, hanem az ottani életből való tanulás lehetőségét adja. Az utóbbi életforma bizonyval jóval gazdagabb konfliktusokban, de egyben a szociális élet forrása is, telve van napi meglepetésekkel. A technikai gondolkodást és az absztrakció képességét magunkban tudva, lehetséges egy ilyen életformába való belemerülés anélkül, hogy belső szuverenitásunkat vagy szabadságunkat elveszítenénk.

Forrás: Das Goetheanum 2010. jan. 1. Fordította: Orosz Iván

FÉLELEM ÉS FÉLELEM-BETEGSÉG

Rejtjeles üzenetek

A modern ember félelmei a legkülönbözőbb formákat veszik fel. Az ember fél a veszteségtől, a sikertelenségtől vagy a fájdalomtól. Emellett létezik félelem, bizonyos konkrét veszélyhelyzetekben is. Végül vannak félelmi állapotok, melyek nem csak átmenetiek, hanem állandósulnak. A szerző, aki vezető orvos a FILDER klinikán, ismerteti számunkra a félelembetegségeket és azok terápiáját.

A félelem elsősorban egy fontos és egészséges jelenség az ember számára. Megragadja az embert testileg és lelkileg, hogy egy **fenyegető vagy elképzelhető veszélyre** felkészítse. Testi és lelki folyamatok aktiválódnak, melyek például biokémiai síkon (bizonyos **hormonok és idegi közvetítők** kiválasztódásával) azonosak a felfokozott figyelem és az örömteli elvárás ismert helyzeteivel.

A félelem tehát éberséget vagy túlzott éberséget jelent valamilyen lehetséges „bekövetkező helyzettel” kapcsolatban. Ez az éberség a félé emberben megoldási utakat keres vagy a szubjektíven elképzelt veszélyhelyzetek **legyőzésének lehetőségeit**. Hogy reagálni tudjon, a félelem újra és újra megragadja a testet a legkülönbözőbb **szimptómák** kíséretében. Ilyenek a felfokozott szívverés, a légzés megváltozása, izzadás, **izomrángás, hő- vagy hidegérzet, feszültségérzet, belső nyugtalanság**. E kellemetlen testi kísé-

rő jelenségek ellenére a félelem a **megoldásra törekvő értelemben** válik kreatívá. Félelmünk tehát segít nekünk, de ugyanakkor **kihívás is**: „A félelem: a szabadság lehetősége”, ahogyan SÖREN KIERKEGAARD, dán filozófus írta 1844-ben híres művében („A félelem fogalma”).

A félelem a rettegéssel szemben egy specifikusan emberi képesség: képesek vagyunk félelmet érezni, mert eloldódtunk az **állatok ösztönhöz kötöttségétől**. Ahogyan a világot megéljük, amit azzal teszünk, ez már szabadságunkban áll. És éppen ez válhat kihívássá, ami fiatal embereknél túlzott megterheléshez, félelembetegségekhez vezethet.

A félelembetegségek többsége 18 – 30 éves korban lép fel. A 30. életév után ezek megjelenése **jelentősen csökken**. Már gyermek- és fiatal korban is felléphetnek **különböző félelembetegségek** (mint amilyen az iskola-fóbia vagy más fóbiák), de ezek ritkábbak. Egyes félelmek fellépése a gyer-

mekkorban „megengedett”, azaz egészséges. Bizonyos beteges félelmek felléphetnek testi vagy lelki betegségekkel kapcsolatban is, **mint amilyenek a szív, a tüdő, az agy megbetegedései vagy depressziós esetekben. Másrésztől szinte** soha sem hiányoznak a skizofrén pszichózis és a kényszerbetegségek esetében. Azokat a félelmeket, melyek más testi vagy lelki betegségekkel állnak kapcsolatban, a **pszichiátria „másodlagos félelemnek”** nevezi. Ha most félelembetegségről beszélünk, akkor mindig az **elsődleges félelmekre** gondolunk, melyeknek oka tehát nem más megbetegedésben keresendő.

A beteges félelmek abban különböznek a normális félelmektől, **hogy megjelenésük intenzitása, jelenlétük hossza és mértéke** nem áll arányban a szituációval. Ma három típust különböztetünk meg a félelmi betegségek között: a fóbákat, az általánosított félelmi zavart és a pánikbetegséget.

A fóbák

A fobia fogalma a görög „PHOBOS” = **rettegés, ijedtség** szóból vezethető le, **szó szerint az: „égnek áll a haja”** állapota. A fobia tehát egy közvetlen testi, érzéki, lelki esemény, egy beteges rettegés **konkrét jelenségektől, tárgytól, helyzetektől vagy élőlényektől.** A fobia esetén egy normális értelemben veszélytelen tárgy (pl. kenyérvágó kés), egy normális esetben veszélytelen szituáció (pl. vizsga, felvonó, magas

kilátótorony, embertömeg), vagy egy normális esetben veszélytelen **élőlény (pl. pókok vagy kutyák)** váltja ki a beteges rettegés reakcióját.

A páciens ilyenkor félelmet érez abban az értelemben, hogy

**Márkus Júlia, 9. oszt. rajza;
grafit**

valami történhet vele, melyet a **kísérő jelenségek (erős szívdobogás, légzészavar, izzadás vagy fázás, émelygés, belső nyugtalanság, stb.),** őt megerősíteni is látszanak aggodalmában. Mivel ezek a félelmek jól meghatározható **helyzetekhez köthetők (egyetlen vagy több helyzethez),** a fóbiában **szenvedők automatikus elkerülési** viselkedést fejlesztenek ki. Ez azt jelenti, hogy igyekeznek elkerülni azokat a helyzeteket, tárgyakat **vagy élőlényeket, melyek bennük**

fóbiás félelmet váltanak ki. Ezzel próbálják elkerülni félelmeik kiváltó okát. Ez az elkerülés azonban sosem vezet javuláshoz vagy **a félelem legyőzéséhez. A fóbiás** páciensnek pszichoterápiás kezelésre van szüksége, melyben felismeri félelme tulajdonképpeni (tudatalatti) alapját, ezzel képessé **válhat félelme legyőzésére, kezelésére.**

A leggyakoribb fóbiák: az agórafóbia (félelem nagy, nyitott terektől), a **klausztofóbia (félelem zárt, szűk terektől)** és a **szociálfóbia (félelem az emberekkel való meghatározott szituációkban való találkozástól).**

Általános félelemzavar

Általános félelemzavar esetén a páciens állandó félelemben van egy túlzott aggodalom és tartós **gond jelenléte miatt, mely őt korlátok közé szorítja.** Ez a félelem nem vonatkozik semmilyen konkrét dologra, emiatt el sem kerülhető. **Egyfajta életféltség, jövőféltés, az egzisztencia féltése** ez. Állandó testi feszültség kíséri, vegetatív szimptomákkal, mint idegesség, izomgörcsök, szédülés, koncentrációs nehézségek, alvásproblémák, depresszió.

Akik általános félelemzavarban szenvednek, azok (legalábbis szakaszonként) soha sincsenek félelemmentes állapotban és emiatt átfogó terápiás kezelést igényelnek ahhoz, hogy visszanyerjék ön-, és a világba vetett bizalmukat.

A pánikbetegség

A pánikbetegség hirtelen fellépő, rohamszerűen heves félelmi állapotokat okoz anélkül, hogy felismerhető okot, **indítékot láthatnánk.** A páciens ezeknek a rohamoknak (segítség nélkül) kiszolgáltatva érzi magát. A rohamok intenzitása egészen végletes lehet, **és „derült égből” csaphat le, a lét** halálos veszélyének érzésével kísérvé.

A páciensek kiszolgáltatottságukat **gyakran az ellenőrzésük hiányának félelmével, a „belebolondulok” érzésével** járó félelemmel élik át. Eközben az észleletek és a tudat oly mértékben változnak meg, hogy a páciens saját környezetét ekkor valótlanak, idegennek éli meg. A pánikrohammal együtt heves testi, vegetatív tünetek is jelentkeznek, **melyek a félelemérzetet „ördögi körré” erősíthetik.**

Ennek ellenére, egy ilyen félelmi roham (melynek csúcspontja 1-3 perc) lecseng a **következő 10-20 percben.** A páciens **ismétlődő esetekben már tudja ezt, de ez nem segít, mivel ő annyira fenyegetve érzi magát egzisztenciájában, hogy ezt nem szeretné még egyszer átélni.** Ezen **alapul az un. „félelem a félelemtől” elnevezésű beteges félelemvá**rás, ami egy bármikor újra bekövetkező **rohammal számol.**

Egy ilyen pánikzavarhoz gyakran társul a már említett agórafóbia, ami azt jelenti, hogy a páciensek fóbiás félelmet éreznek

védett otthonuk elhagyásától. **Visszavonulás és elszigetelődés, az életmód jelentős megváltozása** is kísérhetik ezt.

A félelembetegségek antropozó-
fus terápiája

A félelem átélése és a félelembete-
gtségek fellépése főleg a 4. évhe-
tes idejére esnek (tehát kb. 28 és
35 éves kor közé), ami közvetlenül
az érzőlélek fejlődésére utal. **Az ember az érzőlélekben fejleszti ki**
annak képességét, hogy a világot
és benne saját magát érzéseiben,
emocionálisan élje meg. A kihívás
és a lehetőség abban áll, hogy
ösztönhöz kötött, testi irányított-
ságú és egocentrikus érzelmeket
alakítsunk át, testtől független
lelki élményekké.

Ehhez, egy az énünkben
kifejlesztett nyíltság és készség
szükséges a lélekben, mégpedig
nemcsak a testiség felé, hanem a
szellemi nyitottság irányában is.

A félelembetegségeknel az
ézőlélek általánosan vagy bizonyos
helyzetekben még nem elég-
gő „testmentes”, **nem nyitott még**
az egész világra. Emiatt az ember
által átélt lelki válasz egy-egy vilá-
gi észleletre még **nem megfelelő,**
erősen kötődik a testhez, egocent-
rikus.

Az ézőlélek az, mely a re-
akciókba tudat alatt bevonva jelzi
az erősen testi kötődésű félelmi
szimptomákat. Ilyenkor az ok nél-
kül **felerősödő félelem mindig egy**
másik, tudat alatt rettegett, de
tudatosan fel nem ismert szituáci-

óhoz tartozik. A félelembetegség
jelzi az érintett számára, hogy vál-
lalnia kell egy helyzetet életében,
amire eddig még nem készült fel
megfelelően. Emiatt az ézőlélek
ilyenkor fenyegető ürességet érez,
nem talál hordozó erőt a megélt
helyzet megválaszolására és visz-
szahúzódik **az ézőtestbe; mind-**
ezt, a leírt félelmi szimptomák kö-
zegette. A félelem által provokált
figyelem fokozódása túl szörnyű
ahhoz, hogy a benne szenvedő
ebben találjon segítséget; és nem-
csak, hogy a szimptomát kísérő
félelemtől megszabaduljon, ha-
nem a félelem értelmét is megke-
resse. Mert a félelem egy rejtjeles
üzenetet tartalmaz, melyet a páci-
ens a terápia segítségével megfejt-
het, individuális megoldási utakat
találva. Ez a pszichoterápia fel-
adata.

A félelembetegek teljes kö-
rű **antropozófus kezelése a pszic-**
hoterápiás találkozásokban támo-
gató orvoslást, terápiás alkalma-
zásokat (**művészeti terápia, gyógy-**
euritmia), meditációs gyakorlato-
kat nyújt - minden páciensnek
egyéni módon - ahhoz, hogy elér-
hesse **az ézőlélek fejlődését.**

MARKUS TREICHLER vezető
orvos a FOLDERSTADT -i klinikán.

Forrás: Das Goetheanum, 2007.,
febr. 16. Nr. 7. Fordította: Orosz
Iván

Kuntz Orsolya

TÜKÖR ÉS TITOK

Az emberi bőr

Az itt következő cikk egy sorozat bevezető része, mely cikksorozat az emberi bőr titkaival, működési zavaraiival, ill. antropozófus gyógyításával foglalkozik.

Legnagyobb szervünk a **bőrünk**. Lényéből fakadóan minden szervünk közül a legláthatóbb, mégsem ismerjük valójában igazán. Láthatatlan s egyben látható titokként tárul elénk. Határ, burok és tükör **is egyszerre**. Az emberi bőr mindig is érdekes témát jelentett az irodalom és a kultúrtörténet számára azonban napjainkra szinte extrém mértékűvé vált a bőr iránti érdeklődés illetve figyelem. Soha még nem foglalkozott az ún. euro-amerikai kultúra embere bőrével, annak ápolásával, szépségével, **fiatalságának megőrzésével**. Anynyit, mint most. A még 10-20 évvel ezelőtt csak igen kevesek által ismert fogalmak mint pl. **bőr regenerálás, Bőrradírozás, tetoválás, piercing, szolárium, epillálás, ráncfelvarrás, botox-kezelés** és még hosszasan folytathatnánk a sor, mára mindennapos kommunikációnk részévé váltak. Ugyanakkor soha még nem küzdött az emberiség ennyi **bőrrákos megbetegedéssel, bőrgyulladással, illetve allergiás bőrtünettél, melyek látható formában, testünk felszínein jelennek meg.**

A sima és makulátlan bőr

bálványozása természetesen kihat az emberiség kollektív testképére. Ezzel függ össze az, hogy a – **legtöbbször lelki eredetű – bőrbetegségekben szenvedő embertársainknak kultúránkban a megbélyegzettség érzésével kell együtt élniük.**

Bőrünk óvó burokként biztonságot, rejtőzködést, védettséget, melegséget jelent számunkra s egyben a külső és belső világ határát is. Az emberi bőr az egész embert reprezentálja – ellentétben belső szerveinkkel, melyek speciális formával, funkcióval rendelkeznek – egész életünk során megőrizni eredendő embrionális állapotát.

A bőr inkarnátumában jelenik meg a megtestesült (inkarnálódott) ember. Így már érthető, hogy **bőrünk magában hordozza belső szerveink sajátos teljesítményeit, és hat is azokra, úgymond megnyilatkoztatja belső erőrendszerünk állapotát.**

Már az anyaméhben „**buroklények**” vagyunk, s azok is mardunk egész életünkön át. Születésünk után számtalan burokba bújunk, gondoljunk csak ruházatunkra, házainkra. De nem csupán természetes, hanem szociális

környezetünk is burkot jelentenek számunkra. Óvó-**védő burkainkat** azonban egyre hevesebb romboló támadások érik. Kezdvé az **anyaméhbe történő korai beavatkozásoktól a földünket körülvevő ózonburkot érő romboló hatásokig.** És bizony sokszor kényszerülünk arra életünk során, hogy anyagi vagy **lelki természetű okok miatt valóban** vagy képletesen kibújunk a **bőrünkől, hogy mentjük a bőrünket.** Az orvoslás már régóta ismeri a **bőr megbetegedései és a lelki konfliktusok közötti összefüggést.** Egyre többször kell tapasztalnunk a **saját bőrünkön, hogy a világ ill. embertársaink már nem „jók” hozzánk.** Az elemek – levegő, fény, víz, és föld – éppúgy ellenségeinkké lettek, ahogy a tavasz virágzó fái és **növényei, a perzselő nyári nap, vagy a tél kemény hidege.** A kutyák, a macskák s a többi állat, a tej, a búza, de akár még embertársaink is **kiválthatnak belőnünk allergiás reakciót.** Az új idők, korunk, melyben élünk más, megváltozott betegségeket hoznak nekünk földlakóknak. A 2. évezred, emberének létének minden szintjén a legkülönfélébb megterhelésekkel **kell szembenéznie. Természettől elidegenedett táplálékaink anyagcserénket igazi fizikai küzdelem elé állítják.** A zaklatottság, mindennapi ritmusaink elvesztése **mindmind életerőnket gyengítik.**

A bennünket érő ingeráradatban naponta számos ún. rövid/villám kontaktust kell feldolgoznunk lelkileg. Az ember a létének szellemi síkján egyedül járja életútját. A századokon át biztonságot

nyújtó szociális burkok – a falu, a város, a mesterség stb. adta hovatartozás – szinte teljesen lehullottak rólunk.

Mai környezetünk számunkra olyan körülményeket teremt, melyeknek feldolgozása lelki – szelle-

Major Enikő, 10. oszt.; naptárrészlet

mi és testi egészséget feltételez. Egyre inkább arra kényszerülünk, hogy mind lelki, mind testi értelembe határokat vonjunk. Amennyiben ez nem sikerül, akkor **lelki ill. testi „határgondokkal” kell szembesülnünk.** Egy ilyen probléma testi síkon mind kifelé, mind befelé lecsapódhat. Befelé hatva pl. gyomorpanaszokat, kifelé hatva **bőrtüneteket „kiütést” okozhat.**

Itt látjuk allergiáink és számtalan **bőrbetegségünk mélyebb okait,** és ezzel összefüggésben beszélhetünk **korunk bőrbetegségeiről, pl. a neurodermitisről és a bőrrákról,** melyek terjedésének magyarázata korunk sajátos jelenségeiben **keresendő.**

A klinikai (hivatalos) orvoslás bőrgyógyászaitól gyakran halljuk a következő kijelentést: „A bőrgyógyászat az orvoslás egyetlen ága, ahol a betegség láthatóan, a szemünk előtt zajlik.”

Valóban igaz ez? Hiszen bőrünkön már csupán a betegség – folyamat látható vége, valaminek a következménye jelenik meg. Az okokat máshol kell keresnünk.

Mint említettük a bőrünk tükör, s hasonlóan a tükörhöz, nem a valóság, hanem a rajta kívüli világ leképezése. Ha a tükörből egy nekem nem tetsző arc tekint vissza rám, semmi értelme annak, ha a tükörképet próbálok manipulálni. (Bár csalással ez is lehetséges!) Az igazi gyógyulás útján megtett első lépés, ha az ember a bőréről, annak mélyebb jelentőségéről oksági magyarázatot kap.

Egységes szervként a bőrnek valójában ápoló-óvó, sőt gyógyító kozmetikára van szüksége ahhoz, hogy önmagát a számtalan külső behatolástól képes legyen megóvni. Megbetegedése esetén az „élethigiéniá” javításával, ásványi anyagban gazdag táplálékkal és a belső szervek természetes gyógyszerekkel történő megerősítésével segíthetjük.

A teljes körű orvoslás gyógyítói tudják, hogy minden betegségre való hajlam az egyéni biográfia mélyén rejtőzik. Felismerik a tünetek és a betegség közötti különbséget, és nem gondolják azt, hogy a tünetek eltüntetésével (elkezelésével) a betegség maga is eltűnik. A tünetekkel szervezetünk többnyire önmagát segíti a betegség leküzdésé-

ben. A homeopátia e tényt már régóta ismeri, és tudja, hogy egy bőrtünet csupán külsőleg való kezelése nem gyógyuláshoz, hanem éppen sulyosbodáshoz, ill. gyakran krónikus folyamathoz vezet.

A teljes körű orvoslás (köztük az antropozófus orvoslás) szemszögéből vizsgálva a bőrbetegségeket mély alkati problémák külső megnyilatkozásaiként kell tekintenünk és mindig egy nagyobb összefüggésben kell látnunk, és individuális módon kell kezelnünk. A bőr maga átteresztőképességével igen labilis szerv, mely mindig jelzi a külső és belső világ megbomlott viszonyát, egyensúlyát.

Már Goethe is ismerte a bőr pszichoszomatikus jellegét:

„Az (egész) életműködésnek burokra van szüksége, hogy a külvilág nyers elemeitől - víztől, levegőtől vagy fénytől – megóvja, finom lényére vigyázzon, hogy ezen életműködés saját feladatát megvalósíthassa.”

Felhasznált irodalom:

- Olaf Koob: Die Kranke Haut (A beteg bőr), Verlag J. Mayer, 1999.

- Lüder Jachens: Hautkarnkheiten ganzheitlich heilen (Bőrbetegségek teljeskörű gyógyítása), Aethera, 1999.

Kuntz Orsolya Dr. Hauschka kozmetikus, német nyelvtanár, aki Gödöllőn él és praktizál.

“AZ EURITMIA ÁLTAL KAPTAM MEG AZOKAT A VÁLASZOKAT, AMIKET KERESTEM.”

Beszélgetés Horváth Györgyivel,
iskolánk euritmia tanárával

Az interjút készítette: Deák Fruzsina,
13. osztályos tanuló

Hogyan találkozottál először az euritmiával?

Kicsit vissza kell lépnem az időben, hogy egyértelmű legyen. 10 éves koromban minden kétséget kizáróan tudtam, hogy színésznő leszek. Részt vettem iskolai ünnepeken, budapesti és országos szavalóversenyeken, ének versenyeken. A gimnáziumban matek tagozatra jártam (aminek később nagy hasznát vettem), de továbbra sem volt kérdés, mi akarok lenni.

Amikor harmadikos gimnazista voltam, jött az iskolánkba egy tanár, aki alakított egy színjátszó kört, ahová én is felvételiztem. Az első előadások tanulmányok voltak, így a csoportot Tanulmány Színháznak hívtuk, és ebből lett a későbbi Arvisura Színházi Társulat, ami nagyon sokáig Magyarországon egyik vezető, fél-amatőr társulata lett.

Öt évvel a megalakulást követően, olyan ösztöndíjat nyertünk, ami lehetővé tette, hogy kizárólag a színházi munkával, a színész mesterség elsajátításával foglalkozhattunk. Tanárokat hívtunk, akikkel olyan óráink lehettek, mint pl.: művészettörténet, akro-

batika, kontakttánc, buto-tánc, ének, angol, tehát felépült egyfajta képzés, melynek egy idő után már saját stúdiócsoportja is alakult.

Akkor ezt az érettségi után lehetett igazán komolyan csinálni ugye?

Igen. Az első 5 évben, amíg amatőr szintem ment, mindenki vagy munka, főiskola vagy egyetem mellett járt a próbákra, ill. előadásokra. Én ebben az időszakban az Orionban dolgoztam.

Már említettem, hogy a társulat neve Tanulmány volt, mielőtt Arvisura lett. Tanulmányokat végeztünk úgy, hogy kitűztünk mindig magunk elé egy célt, egy készséget, amit fejleszteni akartunk, majd a munka végén egy előadásban jelent meg a munkánk gyümölcse. Elsődleges célunk nem darabok elkészítése volt, hanem az, hogy a színész mesterséget a maga legnemesebb értelmében megismerjük. Mindig egyfajta Szent színházat, egy tiszta színházat kerestünk.

Nagyon fontos szerepet kapott a tradicionális japán No színház megismerése, ami nagy hatással volt rám, olyannyira, hogy később

az Euritmia diplomamunkámnak is alapépítő eleme lett.

10 évig voltam ennek a színháznak a tagja.

Akkor benned nem is merült fel, az érettségi után, hogy pl. a matek irányába indulj el?

Igazából a matek jól ment, és ugye mindig kérdés volt, hogy meg

lehet-e élni a művészetből, de a gimnázium alatt megerősödött bennem, főleg miután ebbe a csoportba belekerültem, hogy én a színész mesterséget szeretném megtanulni. Az is egyértelmű lett, hogy a színművészetire egyáltalán nem akarok menni.

Miért?

Mert teljesen más képet mutatott a színészmesterségről, és én

annak nem akartam a részévé válni.

Később, mikor már jobban tudtuk, hogy mit is jelent a színház számunkra, akkor már, én is másképp figyeltem arra, hogy én mit szeretnék elérni. Már nem csak az volt a cél, hogy színésznő lehessenek.

A 8., 9. év vége felé felmerültek bennem olyan kérdések, amik ugyan a színházzal kapcsolatosak, de inkább rólam szóltak. Azt figyeltem meg, hogy az eszközök, de **még inkább erők, amiket a színházban használok, azokkal bár tudok bánni, de igazából nem ismerem.**

Elkezdett érdekelni, hogy mi van ezeknek az erőknek a háttérében, és így egy kicsit el is távolodtam a színháztól.

Egy idő után már azt éreztem, hogy nincsen jogom a színpadról befolyásolni a nézőket, hogyha én nem vagyok teljesen tisztában azal, hogy milyen erőkkel dolgozom, ha nem ismerem, amit használok.

És ebbe a folyamatba futott bele az antropozófia.

Szóval te az antropozófiával találkoztál először?

Igen, és azon keresztül ismertem meg a Waldorf pedagógiával. Akkor az volt az érzésem, hogy ha így néz ki a Waldorf pedagógia, akkor nekem a tanári katedra a szent színház.

Akkoriban még nem volt itthon képzés, így elmentem egy beszélgetésre Szilágyi Péter javaslatára, akin keresztül egyébként megismerkedtem az antropozófiával.

Részemről ez egy „érdeklődő” beszélgetés volt, de később kiderült, hogy egy felvételi beszélgetésen voltam.

Két hét múlva jött egy papír, hogy felvettek a németországi Witten-Annenbe, úgy, hogy egy szót nem tudtam németül.

Innentől kezdve felgyorsultak az események, gyorstalpaló intenzív tanfolyamok, és hivatali hercehurcák után elindultam. Ott kiderült, hogy azok, akik még nem nagyon tudnak németül, de már foglalkoztak az antropológiával, részt vehetnek egy olyan év elvégzésében, ahol a német nyelvet, Steiner írásain keresztül elmélyíthetik.

Itt találkoztál az euritmiával?

Igen itt történt a nagy találkozás, mert minden napot euritmiával indítottunk.

Akkor te nem is úgy mentél ki, hogy euritmia tanár szeretnél lenni?

Hallottam róla, hogy van egy tantárgy a Waldorf iskolákban, amit így hívnak, de ez minden. **Viszont az első alkalommal, amikor euritmiáztam úgy éreztem, hogy hazataláltam.**

Minden ismerős volt, ráadásul az euritmia által kaptam meg azokat a válaszokat, amiket kerestem, amik a színház révén felmerültek bennem.

Miután elvégezted a képzést, hazajöttél?

Nem, azért ilyen gyorsan nem jöttem haza©. A szakom az ugyan az euritmia lett, de párhuzamosan

elvégeztem az osztálytanítói képzést is.

Elég hamar kiderült, hogy a **művészi és színházi tapasztalatom** sok mindenben hasznosítható, és **mindenféle műsorokat állítottunk** össze pénzszerzés céljából az iskola megsegítésére. Ez egy nagyon **színes időszak volt az életemben.** A

képzés elvégzése után, pedig felkértek, hogy maradjak kint, mint docens, ezért kint ragadtam, és az ottani euritmia színpad tagjaként is dolgoztam.

Nem gondoltál azon, hogy kint maradj?

Felmerült, hogy kint maradok, hisz nagyon megszerettek, és megbecsülték a munkámat, de nekem nagyon fontos volt, hogy itthon **dolgozhassak, másrészt előttem**

állt a családalapítás, hisz kint volt a vőlegényem is, de itthon akarunk élni.

Hogyan kerültél Gödöllőre?

Tulajdonképpen több szálon keresztül. Pesten nőttem fel, mindig is pesti voltam, semmi sem kötött Gödöllőhöz, mégis érdekes módon a színházi múltam az itt fejeződött be Gödöllőn. Itt volt a búcsúelőadásom, ami a Szent Iván éji álom volt, és a parkban adtuk elő, aztán itt lett a búcsúbulim is megtartva.

A vőlegényem is Gödöllőt választotta, és sok egykori witteni iskolatársam is itt kötött ki. Ezért döntöttünk így végül is a párommal, hogy Gödöllőn telepedünk le, itt raktunk fészket.

A sors szálai azonban úgy szövődtek, hogy egyedül maradtam a fészekben. Ekkor még volt pár előadása annak a Mikrokozmosz turnénak, melynek én is résztvevője voltam. Az egyik ezek közül Svájcban, Dornachban volt, ahol megkeresett egy rendező és felkért, vegyek részt az előadásában.

Így kerültem Svájcba, Dornachba, ahol az előbb említett projektet követte egy újabb, és az a megtiszteltetés ért, hogy taníthatam a dornachi beszéd- és színművészeti iskolában is.

Ekkor született az ötlet, hogy az összes eddigi színházzal és euritmiaival kapcsolatos élményemet, tapasztalatomat szeretném egy stúdiómunkával megkoronázni. Hazajöttem, és elkészítettem a Csönd – Út – Mozdulat c. előadásomat, Fazekas Katalin, Iccés

Gergely és Fenyő Ervin segítségével, ami nagyon szép lezárása volt ezeknek az éveknél.

Azután jöttem az iskolába, és kezdtem el tanítani a Magyar Euritmia Akadémián is.

Van még valami terved, amit mindenképpen szeretnél megcsinálni?

Nem tudnék egy tervet mondani, mert rengeteg hemzseg a fejemben most is, és rengeteg született azáltal, hogy elkezdtem tanítani. Az egyik legnagyobb munka pedig, ami nekem nagyon sok élményt adott, hogy az euritmia érettségi (ami ilyen formában az egész világon egyedülálló) megszületett itt Magyarországon.

Van valami nagy előadás a közelfövőben, amire most készülsz?

Közelednek az évfordulók: az iskola 20 éves évfordulója, 100 éves lesz a Waldorf iskola, és az euritmia 100 éves évfordulója is közeleg. Ezeknek a méltó ünneplésére készülök, és már több remek ötlet gyűlt össze a tarsolyomban.

Köszönjük a beszélgetést!

ÉRETTSÉGI EREDMÉNYEK ÉS FELVÉTELI ADATOK A MAGYARORSZÁGI WALDORF ISKOLÁKBAN, A 2008-2009. TANÉVBEN

A hazai Waldorf iskolák léte – leszámítva a Göllner Mária által indított első magyar Waldorf iskolát a 20-as években – immáron mintegy húsz évre tekint vissza. A külföldi vendégek által is emlegetett magyar lelkesedés nyomán iskolák és óvodák nyitották meg kapuit, elkötelezett és lelkes szülőkkel, tanárokkal a háttérben.

Tapasztalható azonban, hogy **akik akkor meggyőződéssel, rendíthetetlen hittel indultak neki ennek az útnak, „kiegyezve”** a kezdeti nehézségekkel együtt járó hiányosságokkal, mára már elhagyták az iskolát; többnyire azért, mert gyermekük, gyermekeik végigjárták azt. Újabb generációk és „szülőgenerációk” érkeztek tehát. Számukra – tapasztalataim szerint – már többnyire nem a Waldorf pedagógiában vagy az antropozófiában való jártasság adott motivációt, hogy Waldorf iskolát válasszanak gyermeküknek, hanem inkább az a látható **eredmény, amelyet „működés közben” ismerhettek meg. Sokaknál** ezért nincs meg az elkötelezettség, hanem – talán helyesebb így kifejezni – kevésbé az eszmei, mint inkább a gyakorlati háttér, a kézzelfogható eredmény az, ami által

Waldorf iskolába íratják gyermeküket vagy ott kívánják hivatásukat gyakorolni. Ilyen módon kértan hit és a hibákkal szembeni nagyobb tolerancia megingott, helyette pedig sokkal többet nyom a latba, hogy a gyerekek, vagyis inkább az iskolák, milyen eredményeket produkálnak. Nem ritka, hogy már **első osztályban** komolyan felvetik a kérdést (részben jogosan, részben kevésbé): le fog-e érettségizni ebben az iskolatípustban a gyerek, és ha igen, milyen eredménnyel? Valamint: egy sikeres érettségi után milyen esélyekkel indulhat neki a továbbtanulásnak vagy az életnek? Ösztönösen és némi aggodalommal vetik **össze a szülők a Waldorf iskolát a kor és a társadalom kihívásaival, „tempójával”. Érthető, hogy mindenki a legjobbat szeretné gyermeke számára. Eljött tehát az idő,** amikor a Waldorf iskoláknak **„bizonyítaniuk” kell. Számunkra,** Waldorf tanárok számára ez elkerülhetetlen bizonyos mértékig. Természetesen az említett **eredmények a gyermekeket nevelők munkáját is minősítik.**

Ennek jegyében született meg **ez a cikk. Eljutottunk az időben** oda, ahol már egyre több iskola

lesz elég „érett” arra, hogy érettségi vizsgát szervezzen. Ilyen módon egyre több Waldorf iskola tudja megmutatni, mennyiben képes megfelelni a Waldorf pedagógia általa megvalósított szintje azoknak a követelményeknek, kihívásoknak, melyeket a világ, a kor és a társadalom támaszt. Természetesen nem szabad megfeledkezni arról, hogy az éremnek (ebben a világban) két oldala van: ha csupán az érettségi és felvételi mutatókat, a számokat és a statisztikákat vesszük tekintetbe, elszakadunk szellemi gyökereinktől, nevelési eszményeinktől, melyeket – elvileg – a gyakorlatban megvalósítani igyekszünk, ilyen módon maga a Waldorf minőség szürkül el; azonban, ha egyáltalán nem figyelünk arra, hogyan képesek az általunk nevelt, tanított gyermekek a korba, a társadalom mai állapotába beleállni (nem belesimulni!), és nem vetjük vigyázó szemünket a külső megmérettetés eredményeire, akkor félő, hogy életidegen, álomvilágba burkolózó/menekülő ifjakat engedünk majd ki a nagyvilágba, akik nem képesek Embernek maradni a különféle körülmények között most és a jövőben.

Feltétlenül észben kell azonban tartanunk, hogy amikor belemerülünk az itt következő számokba, a valóságnak csupán egyetlen szeletkáját látjuk majd magunk előtt, és rengeteg olyan eredmény marad elzárva szemünk elől, melyeket a Waldorf iskolák valóban produkáltak.

(Számomra kétséges, hogy mennyire lehet objektíve megmutatni pl. szociális képességeket, váratlan szituációkban való helytállást, lélekjelenlétet, „emberséget”, empátiát, lelkesedést, az élethez való bátorságot, célok kitűzését és annak megvalósítási törekvését, kreativitást, rugalmasságot, stb., annak ellenére, hogy természetesen tudom, vannak erre irányuló kísérletek, egyesek szerint nem is csak kísérletek, de objektív mérőeszközök.)

Következzenek tehát az adatok!

A 2008-2009-es tanévben összesen 9 Waldorf iskola szervezett érettségi vizsgát a május-júniusi vizsgaidőszakban. E 9 iskola átlaga: 3,87, jó. (Hasonló jellegű intézményekben – gimnáziumokban – pedig az összes vizsga átlaga: 4,16; jó.) Ebből 5 iskola átlaga lett 3 és 4 közötti, 4 iskoláé pedig 4-es vagy 4 fölötti. A legrosszabb átlag 3,07, míg a legjobb 4,10 volt.

205 tanuló tett érettségi vizsgát, összesen 813 feleletet. Ebből 9 emelt szintű „beszámítós” volt (vagyis eredményét korábban szerzte, pl. nyelvvizsgával vagy előrehozott érettségivel), 50 emelt szintű „rendes”, 44 középszintű „beszámítós”, ill. 710 középszintű „rendes” felelet volt. Százalékra bontva tehát összesen – minden feleletet számba véve – a 813 vizsga 7.25 %-a volt emelt szintű, és 92.75 %-a középszintű. (Jóllehet, az arány évről-évre mindig változik.)

Nézzük a tantárgyakat! Először is tekintsük át, hogy melyek voltak azok a tárgyak, amiket a gyerekek szabadon választottak:

- Biológia (22 vizsgából 11 emelt szintű)
- Dráma (10 vizsga, 1 emelt szintű)
- Ének (9 vizsga, mind középszintű)
- Euritmia (1 vizsga, középszint)
- Finn (1 vizsga, középszintű, beszámítós)
- Fizika (17 vizsga, középszinten)
- Földrajz (23 vizsga, ebből 1 emelt szintű)
- Informatika (33 vizsga, ebből 2 emelt szintű)
- Kémia (2 vizsga, középszinten)
- Mozgóképkultúra és médiaismeret (5 vizsga, középszinten)
- Művészettörténet (14 vizsga, ebből 2 emelt szinten)
- Rajz (30 vizsga, ebből 1 emelt szint)
- Társadalomismeret (1 vizsga emelt szinten)
- Testnevelés (8 vizsga, ebből 1 emelt szint)

Százalékban megadva a természettudományos tárgyakat (biológia, fizika, földrajz, kémia) a választott tárgyak vizsgaszámában: 36.36% esett ebbe a kategóriába. Művészeti tárgyak (dráma, ének, euritmia, mozgóképkultúra és médiaismeret, művészettörténet, rajz) ugyancsak a választott tárgyak között: 39.20%. Informatika a választott tárgyak közt:

18.75%. A hasonló jellegű intézményekben – jelen esetben a gimnáziumban, nappali munkarendben tanuló, tanulói jogviszonnyal rendelkező diákokat vesszük alapul – ezek az arányok a következőképp néznek ki: összesen 230579 vizsgából összesen 18720 (azaz 8,1%) esett a biológia, fizika, földrajz, kémia körébe, míg művészeti tárgyaknál (dráma, ének, mozgóképkultúra és médiaismeret, művészettörténet, rajz) 2106 vizsga volt (0,91%). Informatikát ezekben az intézményekben összesen 10055-en választottak, tehát 4,36%.

Az idegen nyelveket külön tüntetjük fel, mert az adatokból nem állapítható meg, hányan tettek idegen nyelvi érettségit választott, ill. kötelező tárgyként. 145 vizsgából 14 volt emelt szintű az angol nyelv esetében, 37 vizsgából pedig 4 volt emelt szintű a német nyelv esetében. Szerepel az adatok között még a finn nyelv (ld. fentebb), melyből 1 vizsga volt, középszinten, beszámítósként (feltehetőleg egy diák nyelvvizsgát tett vagy más iskolában szerezte eredményét, ti. – legalábbis tudomásom szerint – finn nyelvet nem oktatnak órarendbe építve Waldorf iskolában Magyarországon), és szerepel a francia nyelv is, melyből 4 vizsgaeredmény született, mindegyik középszinten (feltehetőleg itt is „órarenden kívül” szerzett eredményről van szó).

(Ahol a Waldorf iskolák eseté-

A fentiek ismeretében most tekintsük át, milyen eredmények születtek az egyes tárgyakra vonatkozóan!

Waldorf iskolák	Emelt szint	Közép-szint	Összátl.	Állami gimnáziumok	Emelt szint	Közép-szint
Angol	4,64	4,15	4,20		4,34	4,71
Biológia	3,82	4,00	3,91		4,09	4,63
Dráma	5,00	4,67	4,70		4,98	4,68
Ének	-	3,89	3,89		4,45	4,57
Eu-ritmia	-	5,00	5,00		-	-
Finn	-	5,00	5,00		5,00	4,57
Fizika	-	4,41	4,41		4,36	4,81
Földrajz	5,00	3,59	3,65		4,02	4,69
Francia	-	2,75	2,75		4,35	4,06
Inform.	4,50	3,71	3,76		4,07	4,44
Kémia	-	5,00	5,00		4,43	4,74
Magyar	4,00	4,04	4,04		4,12	4,48
Mate-matika	4,43	2,85	2,93		3,59	4,76
Mozgó-kép-kult. és média-ismeret	-	3,40	3,40		4,16	3,99
Művé-szettörténet	1,00	4,17	3,71		3,53	3,15
Német	5,00	3,97	4,08		4,1	4,85
Rajz	5,00	4,62	4,63		4,92	4,41
Társad-alomismeret	5,00	-	5,00		4,48	4,19
Testne-velés	0,00	4,43	3,88		4,47	4,35
Történe-lem	4,42	4,06	4,08		4,06	4,76
Végős-zseg	4,24	3,84	3,87			

ben nincs feltüntetve eredmény, csak vonás látható, az azt jelenti, hogy azon a szinten nem volt vizsga.)

Kétségtelen, hogy ezek az eredmények sokkal árnyaltabb képet adnak, ha a hasonló jellegű intézmények eredményeivel is összevetjük. Jelen esetben a *tanulói jogviszonnyal rendelkező, gimnáziumi, nappali rendszerben tanulók vizsgaeredményeit tüntettük fel* összehasonlításul (forrás: https://www.ketszintu.hu/publicstat.php?stat=2009_1). Jóllehet érdemes tekintetbe vennünk azt is, hogy a Waldorf iskolákban nincsen „bukás”, ilyen módon szinte alig van szelekció, melynek nyomán a gyerekek valamennyire is „válogatottan” kerülnének az érettségi elé. (Előfordulhat ugyanis, hogy a gyengébben tanuló diákok, akik nem bírják a gimnáziumi megmérettetést, talán más iskolatípusba, pl. szakközépiskolába kerülnek. Az ő eredményeik pedig már a szakközépiskolák érettségi átlagában szerepel majd. Waldorf iskolában tehát ilyen nincs. A szakközépiskolák átlagaiért, ill. az országos átlagokért ld. www.om.hu)

Most pedig nézzük a diákokat! Az itt következő adatokból láthatóak lesznek a Waldorf diákok *egyéni érettségi összátlagai*, helyesebben szólva ennek megoszlása százalékban:

- 62%-uk teljesített 4 és 5 közötti

összátlaggal

- 25% 3 és 4

- 12% 2 és 3

- 1% pedig 1 és 2 közöttivel (vagyis 1 % - 2 diák - bukott).

Természetesen egy további igen fontos kérdés, hogy miként alakult a továbbtanulás, hová vették fel a gyerekeket. Itt most csak azt vizsgáljuk, hogy közvetlenül az érettségi vizsga letétele után hogyan alakult a továbbtanulás, kiket hová vettek fel, tehát 2009 szeptemberében potenciálisan hol kezdhették meg tanulmányaikat. (A további kutatás már inkább az utánkövetés tárgykörébe tartozik, mely – bár minden bizonnyal igen sok, rendkívül érdekes információval szolgálhat – meghaladja a most rendelkezésre álló kapacitást. Talán a jövőben, amikor már az iskolákat elhagyó generációk is elérték egy bizonyos életkort, ill. létszámot, érdemes lesz ezzel külön is foglalkozni. A feladat minden bizonnyal megtalálja majd azt a szervezetet vagy érdeklődő kollegát, szülőt, aminek/akinek jövőtől erre is fény derül.)

A továbbtanulással kapcsolatban még egy megjegyzés: bizonyos pontatlanságok abból adódtak, hogy egyes esetekben nem álltak **egyértelműen rendelkezésre** adatok (pl. nem mindenhol jelölték meg, hogy a felvételt nyert diákok közül hányan kerültek be állami-lag finanszírozott és hányan költségtérítéses képzésre, vagy azért, mert az iskolákhoz sem érkezett **be erről** – minden – adat, vagy

pedig félreértés miatt).

Az említett 9 érettségizető iskolában összesen 144 fő végezte el a 13. osztályt. Ebből 133 diák jelentkezett továbbtanulásra valamilyen (tehát vagy felsőfokú vagy középfokú) intézménybe/képzésre; vagyis 92,36%-uk kívánt továbbtanulni valahol. A jelentkezetekből 109 főt vettek fel

Batiz Anna, 9. oszt. rajza

valahova, tehát a jelentkezőknek 82%-át. Közülük pedig 76 fő nyert felvételt felsőfokú intézménybe (69,7%), 33 fő pedig (30,3%) valamilyen középfokú tanulmánynak kezdhetett neki. (A 33 főből 24 főről van adatunk úgy, hogy biztosan tudható, hogy valamilyen OKJ tanfolyamot kezdhetett meg, vagyis a középfokon továbbtanu-

lók 72,72%-a biztosan OKJ-s tanfolyamnak indulhatott neki. A többiek pedig – valószínűleg legnagyobb részt – valamilyen szakképző iskolában folytathatták tanulmányaikat.)

Egy további adat, mely információ értékkel bírhat az, hogy a felsőoktatásba felvételt nyert diákok közül hányan kerültek be költségtérítéses képzésre. Erről is csak hozzávetőleges adat állt rendelkezésre: a 76 főből – aki valamilyen felsőoktatási intézménybe került be – 8 főről (7,3%) biztosan tudható, hogy költségtérítéses képzésnek indulhatott neki. Valószínűleg tehát legnagyobb részben államilag finanszírozott képzést kezdhettek meg a felsőoktatásba felvett tanulók.

A kapacitást úgyszintén meghaladta az, hogy részletes kimutatást készítsünk az intézményekről, melyekben a diákok továbbtanulhattak (részben persze adatok is hiányoztak, hiszen nem olyan egyszerű minden diáknak „utána nyomozni”), de azért felsoroljuk mindazt, ami – és ahogyan – rendelkezésre állt (a pontos létszámot kivéve).

Felsőfokú intézmények:

Nyugat-Magyarországi Egyetem – faipari mérnök (ide többeket is), Kodolányi János Főiskola – vendéglátás-turizmus, Szegedi Tudományegyetem – ápoló, Eszterházy Károly Főiskola – szociálpedagógia, ELTE – szociális munkás; ELTE - Bölcsészettudományi Kar - történelem szak, BGF - Kereske-

delem, Idegenforgalom, Turizmus és Vendéglátás KITV Kar, turizmus és vendéglátás angol nyelven, PPKE - Bölcsészettudományi Kar, Keleti nyelvek és kultúrák - ARAB szakirány, BME - **építőmérnöki kar** (többen is), SZIE VKK - hulladékgazdálkodás, PPKE BTK - kommunikáció és média szak, BCE KTK - közgazd., PTE Mk - **festőművész**, **Természetgyógyászati Főiskola**, JPTE - Biológia, ELTE TTK - programozó **matematikus**, **Buddhista Főiskola**, **Váci Óvónőképző**, **Rajztanári** - Eger, publicisztika - Berlin (Deutschland), Vadgazdálkodás - Soproni Erdészeti Egyetem, vendéglátóipari - Kodolányi János **Főiskola**, **programozó** - Kecskeméten **valamilyen Főiskola**, **turizmus** - Budapesten **valamilyen Főiskola**, **Budapesti Gazdasági Főiskola**, azon belül **Pénzügyi és Számviteli Főiskolai Kar**, **gazdálkodás és menedzsment** szak, BME Gépészmérnöki Kar, BME - mérnök-informatika szak, Corvinus Egyetem, Agrármérnöki Kar - kertészmérnöki szak, Miskolci Egyetem: 1 történelem, 1 programozó, 1 gépészmérnök, **Hajdúböszörmény óvónőképző**, **Gödöllő hangtechnikus**, **Pécs hegedű** szak, Nyíregyháza rajz szak, **Károly Róbert Főiskola** - adóigazgatási **szakügyintéző**, **ELTE** - pszichológia szak, Semmelweis Egyetem - rekreáció és egészség-szervezési szak, BME - villamos mérnök szak, BME - energetikai **mérnök szak**, **Bárczi G. Főiskola** - gyógyped. szak, ELTE, szocioló-

gia, BME, környezetmérnök, Corvinus, alkalmazott közgazdaságtan, Nyugat-Magyarországi Egyetem - képi ábrázolás, **ELTE-TÓFK tanítóképző**, ELTE - anglisztika, ELTE - **programtervező informatikus**, BGF - pénzügy és számvitel, ELTE - környezettan, SOTE - ált. orvos, ELTE - portugál, régész szak - Debreceni Egyetem, magyar szak - Debreceni Egyetem, konduktor - **Pethő Intézet**, **gépészmérnök** - Miskolci Egyetem, rajz szak - Szegedi Egyetem, énekzene - Miskolci Egyetem, manager szak - Budapesti **Gazdasági Főiskola**.

OKJ-s tanfolyamok, középfokú képzések (a teljesség és a pontos létszám igénye nélkül): **kozmetikus**, **számítógépes műszaki rajzoló**, **műszaki rajzoló**, **utaszakszervező**, **autóvillamosság**, turisztika, zenei konzervatórium, **nyeregkészítő**, **motorszerelő**, logisztika, ötvös, szakács, grafikus, vendéglátós, dísznövénykertész, menedzser, alkalmazott grafika, **szakács-cukrász**, **festő**, **gyógy-masszőr**, **kommunikáció**, **fogtechnikus**, reklám-marketing.

Ezen kívül tudomásunk van még 4 főről, akik **külföldi egyetemeken** tanultak tovább (**Hollandia**, 2 fő: **matematika** és összehasonlító nyelvészet; **Németország**; **Románia** – Kolozsvár), ill. **egy főről**, aki **nyelvtanulás céljából** folytat tanulmányokat Ausztriában. Arról is tudomásunk van, hogy voltak olyanok, akik kevésbé jól sikerült érettségiük miatt nem

tanultak tovább, mert javítani szerettek volna, hogy később orvosos egyetemre, gyógypedagógiára, ill. állatorvosi egyetemre kerülhessenek be.

A fenti információk minden bizonnyal adnak *egyfajta* képet a **Waldorf gyerekek „érettségéről”**, ill. továbbtanulásáról, de nyilván rengeteg egyéb információ – mely itt hiányzik – tovább árnyalhatná ezt a képet. Hiszen a számok csak azt mutatják, hogy egy-egy tanuló **egy adott időpontban milyen teljesítményre volt képes adott körülmények között**, és messze nem adnak tájékoztatást arról, hogy a **későbbiekben milyen ember válik belőle, hogyan lesz képes az életét** kézben tartani, stb. Kérdés az is, hogy az Olvasó számára mi az elvárás: ha csak az egyetemi képzést tekintjük **„igazi” továbbtanulásnak**, akkor a fent olvasható eredmények lehetnek szubjektíve igen siralmasak is. Aki pedig arra tekint, kinek milyen szándékai voltak eredetileg és azokat képes volt-e beváltani, vagy volt-e olyan diák, akinek már az is hatalmas

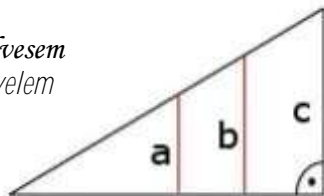
siker, ha egyáltalán képes volt egy szerényebb eredménnyel leérett-ségizni, annak a számára még sokat is mondhat, hogy ennyien továbbtanultak, bármilyen irányban is. Tisztában vagyok vele, hogy ezek szubjektív megfontolások, mégis, a való életben valós **jelentőségűek. De ennek objektív kikutatását** már az Olvasóra bízom.

Végezetül hadd mondjak köszönetet mindazoknak, akik segítséget nyújtottak e cikk létrejöttében: a **KIR győri központjának és Vidra Gábornak, Papp Lászlónak, a Waldorf Ház munkatársának, Scharnitzky Miklósnak, a Gödöllői Waldorf Iskola matematika és informatika tanárának, valamint a tavalyi 13. osztályos osztálykísérőknek. Nélkülük most nem olvashatnánk a fenti adatokat...**

Szívből kívánom, hogy szolgálják ezek az információk az egészséges gondolkodást, megítélést, **iskoláink fejlődését és a Waldorf pedagógia még alaposabb megvalósítását!**

*Rácz Melinda, 12. osztály:
Szerenád*

*Párhuzamos szelők vagyunk az élet síkján, kedvesem
X-ként eggyé deriválnak, hogyha nem vagy itt velem
S mert a/b
Az b/c
Ha háromszögre tekintesz:
Úgy aránylok én tehozzád, ahogy te az egészhez*

Biró Barnabás 7. osztály

RÉSZT VETTEM AZ EGRI VÁR VÉDELMEBEN

Fogalmazás; történelem epocha

Kovács vagyok. Szeptember 16., 1552. kezdődik a csata. Már ágyugolyók döngetik a vár falát. Gergely csinált a védelemhez tüzes kereket, amiket a várról döntöttünk a törökre. A tüzes kerék egy nagy kerék volt, teleaggatva bombákkal. Harcoltunk életünk árán is. A törökök vagy százszor többen voltak, mint mi. Ágyúik sorra döntötték a bástyákat, maga alá temetve sok jó harcost. A törökök másztak a falon akár a pókok. Ekkor csatla-koztak hozzánk a nők is a forró leveseikkel, amikkel nyakon öntötték a törököt. Egyikük éppen fejbe vágta egy serpenyővel a velem harcoló törököt. Már pár sebből véreztem, amikor egy ágyugolyó eltalálta az egyik bástyát, ami alatt harcoltam. A törmelék maga alá temetett, és a portól nem láttam semmit, csak hallottam a körülöttem lévő csata-zajt és nyögéseket. Amikor elült a por és leterítettem egy törököt, lát-tam meg a bástya alatt fekvő halott barátomat. A harag hevétől fűtve harcoltam tovább. Most mindenki úgy gondolná, hogy ez segített. Pedig nem, kicsit sem. sőt, elvakított és csak még több sebet szereztem.

Végig barátom képe lebegett a szemem előtt. Mikor visszanéztem, láttam, hogy a törökök átgázolnak a holttesteken. Ezen a barbárságon még jobban feldühítettem magam, s bevettem magam a törökök közé. Nem láttam, melyik török, melyik magyar, csak kaszabol-tam, s éreztem, mikor kardom pengéje áthatítja a törökök páncélját, húsát, majd végül a csontot ér, s tovább hasít, mint amikor a kés a vajba hatol, oly könnyedén. S ekkor új érzés tört rám: bánat és elke-seredés. Azt kérdeztem magamtól: mit keresek én itt? Miért gyilkolok? Miért gyilkolom a törököt? Neki is ugyanúgy van családja, akár csak nekem.

A családom... Milyen joggal nevezem őt barbárnak? Én is ugyan-olyan barbár vagyok, mint ő. De félek, hogy csak most, életem végén jöttem rá erre. És ekkor összeomlottam. Nem csak lelkileg, de testi-leg is. Elhomályosodott szemem előtt a világ. Mikor felébredtem, megláttam magamat sínbe rakott lábbal, bekötözött kézzel, fejjel. Kö-rülnéztem, s megláttam magam mellett a családomat. Ez mindennél jelentősebb volt számomra, még annál is, hogy megnyertük a csatát.

Price Márton 10. osztály

MONETARY VETÉLKEDŐS CSAPATOK A SULIBAN

Atörténet egy budapesti metrón kezdődött, amikor megláttam a szokásos gyógyszer és mosópor reklámok között egy igazán érdekesnek látszó hirdetést: „a Nemzeti Bank gazdasági vetélkedőt hirdet középiskolások számára”. Rögtön meg is kerestem Farkas Áron barátomat, hogy lenne-e kedve jönni, és miután igent mondott, már megvolt a 4+1 fős csapatból két ember. A fej-törés csak ezután kezdődött, ki legyen a másik két csapattag, valamint a kísérő tanár? Mivel egy ütőképes csapatot akartunk, ezért sorra vettük a gazdasági életben jártas tanulókat, ám végeredményben nem lettünk sokkal okosabbak, hiába, ez mégiscsak egy művészeti sulis. Végül is a döntés Dobos Balázsra és Farkas „A” Mártonra esett, előbbiről úgy tűnt mintha konyítana valamit a dolgokhoz, utóbbi pedig bizonyosan értékes lángész lesz a csapatban. Már csak a kísérő tanár személye volt kérdéses, itt is meg volt az elképzelés (még hozzá Kálózi „kalóz” Attila), de a jelentkezési határidőből csúnyán kifutottunk – mint mindig – így az ő beleegyezése nélkül regisztráltunk, gondolván, hogy úgyis flexibilis, és csak örül majd a lehetőségnek.

Amikor azonban megkerestük, jött az első meglepetés: Bizony ő

már egy másik csapat kísérő tanára, még hozzá a Rácz Melinda, Csuzi István, Béres Rebeka és Balog Márk által alkotott Bajnokok csapat tagja. De se baj, a szabályok nem tiltják, hogy egy tanár több csapatot is vezessen, így kezdődött az első forduló, melyre természetesen nagyon alaposan készültünk. Attila ki is tűzte elénk a célt, a megszerezhető 100 pontból, ha már 80 pont feletti eredményt produkálunk, akkor meg lesz velünk elégedve.

Ennek fényében az első fordulóban elért 24/25 pontunk nagyon jónak tűnt, ám a továbbjutási esélyeinkhez jobb lett volna maximálisan teljesíteni, ugyanis az 5 továbbjutó helyre még több mint 20 csapat volt hibátlan, így meglehetősen hátra szorultunk a versengésben. Ám a második fordulóban mindkét csapatunk 100%-osan teljesített, – mivel nagy összhangban és egyetértésben mindig megbeszéltük az általunk helyesnek vélt válaszokat – ami némi bizakodásra adott okot a folytatáshoz.

Aztán a harmadik fordulóban újabb hibát követtünk el, így már két pont volt a hátrányunk, amivel elszállni látszottak az esélyeink, de nem adtuk fel, még fellebezést is írtunk – amire sajnos nem érkezett válasz – és reménykedtünk, hogy az élen lévő

csapatok az utolsó fordulóban hibáznai fognak.

Sajnos azonban a végső kör nem úgy sikerült, ahogy szeretttük volna, az eddigi példás eredményünket egy 21/25 pontos teljesítmény csúfította, amivel végül a 7-ik helyet sikerült több más csapattal egyetemben megszerezni, a maximális 100 pontból 94 pontot **gyűjtve, az elvárásokat messze túl**teljesítve.

Hogy ne csak a száraz eredményekről beszéljek meg kell hogy említsem Attila isteni tortáját, melyet az utolsó fordulóra készített a két csapat tagjainak, Márk telefonos segítségét a banki ismerősétől, a házi internetes mindentu-

dónkat, ami mindent tudott kivéve azt, amit épp kerestünk, az Attilánál pótdolgozatot író diákoknak adott Google-os tippeket, és még sok minden mást, mely oly élvezetessé tette ezt a pénzügyi vetélkedőt.

Összességében én nagyon élveztem minden pillanatát a versenynek, nem is annyira a tesztsorok, hanem inkább a hangulat és élmények miatt, no meg azért, mert végeredményben csak megelőztük a másik csapatot egy aprócska ponttal.

Ajánlom jövőre mindenkinek, és köszönöm mindkét csapatnak és Attilának is ezt a valóban nagyszerű vetélkedőt!

Arany János: Honnan és hová? (részlet)

*... Volt idő, mikor tagadták,
A futamló csillagot:
Semmi az, csak földi pára,
Lobban és fut, és el-ég.
Most a szellemet tagadják:
Semmi az, csupán anyag,
Agyvelő, vér és ideg
Összhatása, mely azonnal
Véget ér, ha szétrombol
Agyvelő, vér és ideg.
Az anyag a halhatatlan:
Fűben-fában újra éled,
Összetársul, meg elszéled
Mindörökké, szakadatlan;
Hanem e feltámadást
A szellem nem éri meg:
Ez üres hang, nincs sehol,
Pusztá réme ferde agynak,
Milyet századok ránk hagynak -
S csak zavarja a tudást.*

*Ami annyi szívbe oltva
Élt világ kezdete oltá:
Mit remélt a hindu, párz:
Amért lángolt annyi oltár,
Zengett Szíonon a zsoldár:
Hogy nem addig tart az élet
Míg alant a testbe' jársz;
Hanem egykor újra éled,
S költözék bár fűbe, fába
Vagy keresztül állaton:
Lesz idő, hogy visszatérhet
Régi nemes alakjába,
Megtisztúlva, szabadon;
Vagy a „boldogok szigetjén”,
Mint hivé a boldog hellén,
Vagy az üdvözültek helyén,
Mint reméli keresztény,
Lesz dicsőbb folytatása:
Én ezt meg nem tagadom.*

Kolinger Margit

BEHARANGOZÓ

Új előadások szülőknek, nevelőknek

Április második felében egy hétig hazánkba látogat Godi Keller, Waldorf tanár, az Oslo-i Waldorf Tanárképzés tanára, akít néhányunknak van szerencsénk ismerni a solymári tanárképzésről, és a Waldorf International Summer School (WISS), Nemzetközi Nyári Waldorf Iskolából, a tanárok továbbképzéséről. Ez a nyári iskola hét-nyolc éve jött létre a norvég Waldorf tanárképzés jóvoltából, a Kelet-Közép-európai Waldorf pedagógusok továbbtanulásaért.

Első ízben Norvégia adott ott-hont a rendezvénynek, majd Horvátország (2 alkalommal is), Lettország, Szlovénia, Csehország volt a házigazda.

Idén pedig **Gödöllőn** lesz a nyári tábor július 5. és 11. között. A képzés nyelve angol. Az **esti előadások egy része nyilvános lesz, akkor szülők is**

csatlakozhatnak a hallgató-sághoz. (Jómagam igen keveset tudok angolul, mégis csak profi-tálni tudtam az előadásokból, s innen kaptam erősebb ösztönzést a nyelvtanulásra.)

Major Enikő, 10. oszt. - naptárrészlet

ról bővebben majd a Dióhéj következő, János napi számában lesz szó. Godi Keller az Óbudai, a Váci és a Gödöllői Waldorf Iskola meghívására már áprilisban egy hetet tölt hazánkban. Április 19-én, **hétfőn Óbudán**, 22-én Vácott, 23-án pedig **Gödöllőn** tart nyilvános

előadásokat az esti órákban. (Az előadások címei: Iskolakompetencia és életkompetencia; Az ember, mint szülő – nevelő a 21. században; A fejlődés.) A pontos időpontokról plakátokon és elektronikus úton tájékoztunk Benneteket.

S, hogy miért érdemes eljönnötök?

Godi Keller hazáján kívül több

európai országban is rengeteget foglalkozott a szülők, tanárok közös munkájával, az együttműködés lehetőségeivel. Felméréseket, kutatásokat végeztek, témérdek tapasztalatot gyűjtöttek.

Úgy érezzük, hogy egyre rohamosabban fejlődő világunkban, ahol rendkívül gyorsan változnak a generációk, új válaszokat kell keresnünk a nevelés területén felmerülő új kérdésekre. Sok

szeretettel várunk mindenkit!

Néhány szó Godi Kellerről Györgypál Ildikó tollából: a szemében csillogó huncutság arra utal, hogy tud a humorhoz nyúlni, ha arra van szükség, miközben bölcsességével és lényeglátásával újra és újra elkápráztat. Segített megszeretni a kémiát, és megmutatta, miként kell úgy mesélni egy életrajzot, hogy igazán telítve legyen élettel.

Rácz Melinda, 12. osztály:

Pi

(Március 14-e a Pi világnapja)

*Generációk firtatták, ki vagyok én
Jeles férfiúk az ész síkján, s terén
Igaz válasz mégsem érkezett
Egy pont, hol a koszinuszfüggvény a
mélyponthoz ér
Minden kerek idom, és, persze nem a
fény –
Vézna sugár; fő a szövegkörnyezet*

*Voltam arab, kínai, görög, és mezopotám
Jártam száriban, híresség vagyok - igazi világszám
Törte fejét Euler, Csebisev
Leibnitz, Ludolph, Rámánudzsan, szép közelítés
Hagyom, hadd iteráljanak, én vagyok és kész
Maradok, mint mindig, renitens*

*Titok vagyok, transzcendens és végtelen
Ott vagyok mindenütt, agyadban tart-hatsz*

*Látomra csődöt mond az értelem
Nem ismerhetsz, de bármikor megkaphatsz
Ha elosztod a kör területét az átmérővel*

*Három egész tizennégy, egy, öt, kilenc
Kettő, hat, öt, három, öt, nyolc, kilenc
Hét, kilenc, három
Kettő, három
Nyolc, négy, hat, és így tovább...*

HÍREK, PROGRAMOK

Négynapos szakaszhoz érkezett az országos Kék túrát bejáró kirándulás-sorozat. Az érdeklődők Magyar Zsoltnál jelentkezhetnek. Bővebb információ az alábbi linken: <http://magonc.org/index.php/>

A Magyar Tudományos Akadémián kapott elismerést a Természet Világa című újságtól tudományos diákújságírói munkájáért iskolánk 12-es tanulója, Farkas Boglárka, aki alapító tagja a Greenpici Szakkörnek. Boginak Bodó Szilárd, óraadó biológia tanárunk javasolta, hogy induljon a megmérettetésen, és segítette munkáját ezzel is. A „Kolostorkertek gyógynövényeiről” szóló dolgozata különdíjat kapott, és olyan szerzőkkel egy kiadványba kerül, mint Szentgyörgyi Albert vagy Hermann Ottó. Gratulálunk az első Waldorf diáknak, aki ilyen díjat nyert! Bővebben: www.termeszetvilaga.hu, www.magonc.org

Iskolai programok a közeljövőben

Április 2-11.: tavaszi szünet
Május 3-4-5.: írásbeli érettségi („érettségi szünet”)
Május 26.: kompetencia mérés
Május 29.: bazár
Június 11.: hónapünnep
Június 16.: nyári szünet kezdete
Június 24.: bizonyítványosztás

Dióhéj

A Gödöllői Waldorf Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanárainak, szülői körének és diákjainak tanévenkénti 4 alkalommal megjelenő kiadványa
Megjelenik 125 példányban, Gödöllőn.
Szerkeszti: Diószegi Éva, Farkasné Fülöp Hajnalka, Türkössy Szilárd
Telefon: (20) 339-85-36 vagy az iskola számán (28) 419-052

Az iskola honlapja: www.waldorf-godollo.hu

*A kő elvétel -
Az Ember föltekinthet -
Szívünk csak a tied,
nem érzünk több bilincset;
arany mércéd nyomán
bánataink enyésznek,
ha a végvacsorán
sápad a föld s az élet.*

*Nászra hív a halál -
A lámpák fényesülnek -
Vártán állnak a szűzek,
s nincs olajban se kár -
Vonulásodra zengjen
föl hát a messzeség,
s hívjon emberi nyelven
s hangon az ékes ég.*

*Mária, rajzanának
a szívek már feléd;
átepedték utánad
árnylétük idejét;
reménységük beteltén
várják az örömet -
ha őket végre, Szent Lény,
szívedre öleled.*

*Így azt, ki kínban égve,
magát emésztenél,
S világtól válva végre
tehozzád hazatér;
ki elhozta bajunkban
segítségét nekünk:
vele lakozni túlhan
most őhozá megyünk.*

*Sírnál nem sír esengve,
aki szeretve hisz;
el nem veszik szerelme
kincsét senkinek is -
Honvág enyhíti gyászát,
éjétől lelkesül -
Hű angyalok vigyázzák
a szívét éberül.*

*Megkönnyebbül az élet
s az öröklétbe hull;
elménk benső tüzének
fényén magasztosul;*

*Nem hagytok mindent oda
érte,
s elutasítjátok, ha kér,
szíveteket csak tőle védve,
bármilyen hűséget ígér?*

***Hős Szeretet, öledre végy**
már!
te vagy világom, életem!
Ha mindent elvesztve sem ér
kár,
tudom, kinek köszönhetem.*

*Szeretteim várnak tenálad;
hozzám örökre hű leszel;
S bár az egek térden
imádnak,
lakást a szívemben veszel.*

Novalis

WALDORF ÚJSÁG - GÖDÖLLŐ

Dióhéj

Húsvéti ünnepi melléklet

Dr. Rudolf Steiner

KRISZTUS ÉS A LÉLEK HALHATATLANSÁGA

Halál és feltámadás

(Az előadás a **“Bevezetés az antropológiába”** c. gyűjteményes kötet része; Genius kiadó)

Az emberiségnek ismét el kell jutnia oda, hogy az emberi lélekben élő összes erőivel megértse a Golgotai misztériumot. Ne csak úgy értse meg, ahogyan ez a mai civilizáció alapján lehetséges, hanem úgy, hogy az ember egész lénye hozzákapcsolódhasson a Golgotai misztériumhoz. Ez azonban az emberiség számára csak akkor lehetséges majd, ha a spirituális megismerés nézőpontjából közeledik ismét hozzá. Valójában semmilyen intellektuális megismerés nem képes a kereszténységet teljes impulzusával érvényesíteni a világban,

mert minden intellektuális megismerés csak az emberi gondolkodást ragadja meg. Ha olyan megismerésünk van, amely csak a gondolkodáshoz szól, akkor az igazi kereszténység legfontosabb impulzusait, az akarati impulzusokat, ösztöneinkből kell merítenünk. Nem érezhetjük meg őket abból a világból, ahol valójában vannak, a szellemi világból. Mai korunkban nem tehetünk mást, minthogy tekintetünket ismét az emberiség nagy kérdése felé fordítjuk: Mennyiben jelenti a Golgotai misztérium az egész földfejlődés értelmét?

Amit ezzel ki kell mondanunk, azt legszívesebben egy talán kissé paradox képbe öltöztetném: Ha egy másik bolygó valamilyen lényé lejönne a Földre, **úgy itt valószínűleg mindent mérőben érthetetlennek találna**, mivel nem volna földi értelemben ember. De a földfejlődés ismeretéből merített legmélyebb meggyőződésem, hogy az ilyen Jupiter- vagy Mars-béli lényt Leonardo da Vinci „Utolsó vacsorája” mélységesen megragadná. Egy ilyen lény is találna e képben valamit, ami azt mondja neki, **hogy a Földben és fejlődésében mélyebb értelem rejlik**. És a Golgotai misztériumot átfogó értelem révén az idegen világ lényé megérthetné a Földet egyéb jelenségeivel együtt.

Mi mai emberek nem is tudjuk, hogy mennyire belemerültünk az intellektuális elvontságba. Ezért nem is tudunk belehelyezkedni azoknak az embereknek a lelkébe, akik valamivel a **Golgotai misztérium előtt éltek**. Ezek az emberi lelkek egészen mások voltak, mint a maiak. Hiszen az emberiség történelmét túlságosan hasonlóan képzelik a mai történésekhez. Pedig az **emberi lelkek jelentős fejlődést éltek** át, és a Golgotai misztériumot **megelőző időkben olyanok** voltak, hogy mindenki még a primitív lelki kultúrával rendelkező ember is megpillantotta önmagában saját lelki mivoltát. Ezt arra

az időre való emlékezésnek nevezhetjük, amit az ember földi testébe való leszállása előtt élt át. Ahogyan ma mindennapi életünkben emlékszünk arra, amit három-, négy-, öt éves korunk óta átéltünk, úgy emlékezett a régi ember lelke a szellemi-lelki világban töltött születés előtti életére. Az ember bizonyos értelemben, lelki tekintetben, átlátott önmagán, tudta, hogy **„lélek vagyok és lélek voltam, mielőtt a Földre leszálltam.”** – És főként a régebbi korokban ismerte földre **szállását megelőző szellemi-lelki** életének bizonyos részleteit is. Kozmikus képekben élte át önmagát. Feltekintett a csillagokra, és nem csak olyan absztrakt **konfigurációban látta őket**, ahogyan mi látjuk ma a csillagokat, **hanem álomszerű imaginációkban**, **Az egész világot álomszerű** imaginációkkal áthatva látta, és azt mondhatta magában: ez annak a szellemi világnak az utolsó **fénye, amelyből leszálltam**, és amikor mint lélek szálltam le **ebből a szellemi világból, emberi** testbe költöztem. És a régebbi **korok embere sohasem kötődött** olyan erősen emberi testéhez, **hogy a lelkeségről ne lett volna** átélése.

Mit élt át e régebbi korok embere? Átélté, hogy azt **mondhatja magában: Mielőtt a Földre** leszálltam volna olyan világban voltam, ahol a Nap nem csak fényt árasztó égitest, hanem ma-

gasabb szellemi hierarchiák gyűlekező helye is volt. Nem fizikai térben éltem, hanem szellemiben, olyan világban, ahol a Nap nem csak fényt bocsát ki, hanem sugárzó bölcsességet áraszt, olyan világban éltem, ahol a csillagok akaratuknak érvényt szerző lények. E világból szálltam le. És a régebbi kor emberének ilyen érzéséhez két élmény kapcsolódott: a természet átélése és a bűn átélése.

A modern embernek már nincs ilyen átélése a bűnről, mert a bűn csak az elvont létezés világában él számára, csak vonatkozás, amit mint morális elemet nem egyeztet össze a természeti szükségszerűségekkel. A régi ember számára nem létezett a világ létében ez a két áramlat: egyfelől a természeti, másfelől a morális szükségszerűség. Az ő számára minden morális szükségszerűség természeti szükségszerűség is volt és viszont.

Így az ember azt mondhatta: le kellett szállnom az isteni szellemi világból. De amikor emberi testbe költöztem, ahhoz a világhoz képest, ahonnan leszálltam, voltaképpen megbetegedtem. A régi ember számára a betegség és a bűn fogalma összekapcsolódott. Az ember itt a Földön úgy érezte, hogy a betegség leküzdését önmagában kell megtalálnia. Ezért e régi lelkeket egyre jobban elfoglalta annak a tudata, hogy nevelésképpen gyó-

gyításra van szükségük. A nevelés gyógyszer, a nevelés gyógykezelés. És kevéssel a Golgotai misztérium előtt megjelentek gyógyítóként olyan személyiségek, mint a terapeuták. A szellemi életet Görögországban is az emberek gyógyításával kapcsolatosan gondolták el, mivel érezték, hogy az ember a földfejlődés kezdetén egészségesebb volt, és fejlődése során lassanként egyre jobban eltávolodott az isteni-szellemi lényektől. Ez volt a betegség fogalma, amely – bár elfelejtettük – elterjedt abban a világban, ahová történelmileg azután beilleszkedett a Golgotai misztérium. Mert e régebbi időkben az ember azt mondta magának: ha a szellemiségre akarok pillantani, vissza kell tekintenem a születésemet megelőző múltba, ott a szellem. Ebből a szellemből születtem, és ezt a szellemet kell újra megtalálnom. De eltávolodtam tőle.

Így a múltbéli ember az Atya szellemének érezte azt a szellemet, amelytől eltávolodott. És a misztériumok legmagasabb fokú beavatottja az volt, aki önmagában, szívében, lelkében kifejlesztette azokat az erőket, amelyekkel emberként külsőleg az Atyát meg tudta jeleníteni. És amikor a misztériumtanítványok átléptek a misztériumok kapuján, beléptek a művészet, a megismerés és a vallásos kultusz együttes művelésének

házába, akkor a legmagasabb beavatott előtt állva az Atyaisten képviselőjét látták meg benne. Az „atyák” magasabb fokú beavatottak voltak, mint a „naphősök”. A Golgotai misztérium előtt az Atya-princípium uralkodott.

És az emberiség érezte, hogy egyre jobban eltávolodott az Atyától – akivel kapcsolatban azt mondhatjuk: Ex deo nascimur – és gyógyításra szorul. Az emberiség a megismerőben várta a gyógyítót, az üdvözítőt. Mibennünk Krisztus már nem gyógyítóként él, de csak akkor tudjuk a világba újra helyesen beilleszteni, ha ismét a világ orvosának, a nagy Üdvözítőnek érezzük.

A Golgotai misztérium előtt élő régi lelkek alapján így érezték az Atya érzékfeletti világával való kapcsolatukat. Amit Görögországban érezték, és különös módon fejeztek ki: „Inkább koldus lennék itt a Földön, mint király az árnyak birodalmában.” - ez azt próbálja kifejezésre juttatni, hogy az emberiség mélységesen át tudta érezni, hogy egész lényével mennyire eltávolodott az érzékfeletti világtól. Az ember ugyanakkor mélységesen vágyakozott az érzékfeletti világ után.

Az emberiség azonban sohasem jutott volna az én teljes öntudatához, a belső szabadsághoz, ha fejlődése során továbbra is csak az Atyaistenről alkot tudatot magának. Mert a belső szabadsághoz úgy juthatott el,

hogy lényében az előzőkhöz képest betegesnek mondható állapot harapódzott el. Bizonyos értelemben az egész emberiség Lázár betegségét érezte. Ez a betegség azonban nem volt halálos, hanem az ember örök mivoltának felszabadításához és megismeréséhez vezetett.

Azt mondhatjuk, hogy az emberek egyre jobban elfelejtették a születésük előtti szellemi múltjukat, tekintetüket egyre inkább fizikai környezetük felé fordították. Ha egy régebbi lélek tekintett ki testiségén át fizikai környezetére, akkor a csillagokban mindenütt meglátta annak a szellemiségnek a képeit, amelyet elhagyott, amikor születésével a Földre érkezett. A Nap fényében azt a sugárzó bölcsességet látta, amelyben mint élete atmoszférájában élt, magában a Napban, azoknak a magasabb hierarchiáknak a kórusát látta, akik a Földre leküldték. Ezt azonban az emberiség elfelejtette.

Érezték ezt, mikor a Golgotai misztérium előtti VIII.-VII. és a rájuk következő évszázadok közeledtek. Ha erről a külső történelem mit sem közöl, úgy ez a külső történelem hiányossága.

Aki a történelmet szellemi módon tudja követni, annak úgy jelenik meg, hogy az emberiség tudatában fejlődésének kiindulópontján az Atyaisten még intenzív módon él, ez a tudat azután lassanként elhalt, hogy az ember

már csak a szellemnélküli természetet lássa maga körül.

Sok mindent nem mondtak ki akkoriban, sok minden élt az emberi lelkek öntudatlan mélyén. De egy nagy kérdés hatott leginkább az emberi lélek öntudatlan szférájában, amit az emberek nem foglaltak szavakba, csak szívükben éreztek: a természet itt van körülöttünk, de hol a szellem, amelynek gyermekei vagyunk? Hol látjuk a szellemet, amelynek gyermekei vagyunk? Ez a kérdés élt a IV., III., II. és I. század legjobb lelkeiben öntudatlanul, anélkül, hogy megfogalmazták volna.

A kérdések kora volt ez, amikor az emberiség érezte az **Atyaistentől való eltávolodást**, és mintegy lelkének mélyén tudta: így kell lennie – Ex deo nascimur! – de tudjuk még, tudhatjuk még?

Ha még mélyebben tekintünk a **közélgő Golgotai misztérium korában élő emberek lelkébe**, akkor a következő tűnik fel. **Voltak egyszerűbb, primitívebb lelkek**, akik csak mélyen tudatuk alatt érezték, hogy már elszakadtak az Atyával való kapcsolatuktól. **Mert azoknak az ősi embereknek az utódai voltak**, akiknek távolról sem volt olyan állati jellegük, ahogyan ma természettudományosan elképzeljük, hanem olyan lelket hordoztak állati alakjukban, amelynek révén régi **álomszerű szellemi látással tud-**

ták: az isteni-szellemi világból szálltunk le, és emberi testet öltöttünk. Az Atyaisten vezetett a **földi világba. Belőle születtünk.**

De az emberiség legrégebb lelkei tudták, hogy a szellemi világokban, ahonnan leszálltak, otthagyták azt, akit ma és később általában **Krisztusnak neveztek. Ezért mondták az első** keresztény írók, hogy a legrégebb lelkek keresztények voltak, ezek a lelkek valóban tudtak Krisztushoz imádkozni. De a szellemi világban, ahol Földre szállásuk **előtt tartózkodtak, Krisztus volt** szemléletük középpontja, Krisztus volt az a centrális lény, akéhez lelkük pillantása odafordult. És a Földön emlékeztek rá, hogy **földelőtti létükben együtt voltak** Krisztussal.

Voltak azután más vidékek – Platón pl. egész sajtáságos módon beszél róluk –, ahol a tanítványokat beavatták a misztériumokba, felkeltették bennük az érzékfeletti világok látását, olyan **erőket szabadítottak fel emberi lényükből, amelyek révén beletekinthettek a szellemi világokba.** A beavatottak e tanítványai most valóban nem csak homályos emlékezés alapján ismerték meg a bölcsességet és tudományt, és látjuk, hogy ezek nem tartották annak Krisztust, akivel Földre **szállása előtt mindenki együtt** élt, és itt a Földön már az emberi lelkek félig elfeledett képzete volt, hanem ismét teljes alakjában

ismerték meg. De olyan lénynek ismerték meg, aki a földöntúli világokban mintegy elvesztette feladatát.

A Golgotai misztérium előtti második és első század misztériumaiban ugyanis egész sajátos módon tekintettek fel az érzékfeletti világoknak arra a lényére, akit később Krisztus-lénynek hívtak. Úgy tekintettek rá, hogy azt mondták: ezt a lényt a földöntúli világokban látjuk, de aktivitása egyre csökken. Hiszen az a lény volt ez, aki beleoltotta a **lelkekbe a születés előtti idők** emlékezetét, amely azután feléledt a földi élet folyamán. Ez a lény volt az érzékfeletti világok nagy tanítója, és a lélek Földre szállása után emlékezett tanítására. **A beavatottaknak úgy tűnt, hogy ez a lény, akit később Krisztusnak hívtak** elveszítette aktivitását, mert az emberekben lassanként elhomályosult ez az emlékezés, nem kaphatták meg többé.

Így éltek tovább ezek a beavatottak. És tudatukban egyre jobban felmerült, hogy ez a lény, **akire az ősi emberiség emlékezett** földi léte során, és most a szellemi világban egyre fogyó aktivitásával látjuk, új életszférát keres magának. Le fog jönni a Földre, hogy ismét felkeltse az emberekben az érzékfeletti szellemiséget.

És beszélni kezdtek arról a lényről, akit később Krisztusnak

neveztek, aki az eljövendő időkben lejön majd a Földre, emberi testet ölt magára, ahogyan azután magára öltötte a Názáreti Jézusban. És a Golgotai misztérium előtti utolsó századokban **az eljövendő Krisztusról beszéltek, beszédük legfőbb tartalma ő** volt. A napkeleti három király **vagy mágus nagyszerű képében olyan beavatottak képviselőit** látjuk, akik beavatási helyükön megtanulták: **Krisztus el fog jönni, mikor az idő betelt és az égi jelek** hírül adják. Akkor kell megkeresnünk rejtett helyén. És az evangéliumot mindenütt mélyebb titok, mélyebb misztériumként járja át az, ami az **emberiség fejlődésében feltárul, ha ismét** szellemi látással szemléljük.

Így a primitív emberek szinte elveszetten tekintettek fel az érzékfelettségre. Tudatuk mélyén azt mondták maguknak: elfelejtettük Krisztust. Látták maguk körül a természetet. **Az előbb említett kérdés** ébredt fel szívükben: **hogyan találunk rá ismét az érzékfeletti világra?** A misztériumok beavatottjai tudták, **hogy a később Krisztusnak** nevezett lény el fog jönni, emberi alakot fog öltetni, és amit a lelkek **azelőtt földelőtti létükben éltek** át, azt a Golgotai misztérium szemlélésében fogják átélni.

Így nem intellektuális módon, hanem a leghatalmasabb földi történéssel feleltek arra a **kérdésre: „Hogyan jussunk ismét**

az érzékfelettséghez?” És akinek akkor érzékük volt a történésekhez, tanultak azoktól, akik tudták, hogy Jézusban, az emberben, valóságos Isten élt, és leszállt az Isten, akit az emberiség elfelejtett, mert a test erői a szabadság felé Bontakoztak ki. Új alakban jelent meg, látni, szemlélni lehetett, és a történelem a továbbiakban földi lényként beszélhetett róla. Leszállt az Isten, akit csak odaát a szellemi világban ismertek, ott járt Palesztinában és megszentelte a Földet, amint maga is emberi testbe költözött. Az akkori értelemben művelt emberek nagy kérdése az volt, hogy Krisztus milyen úton jutott el Jézushoz.

A kereszténység kezdeti szakaszán Krisztust tisztán spirituális módon kutatták. Nem Jézust kutatták, hanem azt, hogy Krisztus hogyan szállt le. Feltekintettek az érzékfeletti világokra, látták Krisztus Földre szállását, és azt kérdezték, hogy a földöntúli lény hogyan lett földivé? Így a Jézus-Krisztust tanítványként körülvevő egyszerű emberek képesek voltak arra, hogy halála után is beszéljenek vele, mint szellemmel. Csak néhány töredékben maradt fenn a legfontosabb, amit halála után mondhatt. De a spirituális tudomány, a spirituális megismerés ki tudja kutatni, amit Krisztus a hozzá legközelebb állóknak mondott halála után, amikor szellemi mi-

voltában jelent meg nekik.

Ekkor, mint a nagy gyógyító szólt hozzájuk, mint vigasztaló terapeuta, aki tudja a titkot, hogy az emberek valaha emlékeztek rá, mivel földelőtti létükben együtt voltak vele az érzékfeletti világokban. És most azt mondhatta nekik: **azelőtt megadtam nektek azt a képességet, hogy visszaemlékeztek érzékfeletti földelőtti létetekre. Most erőt adok nektek, hogy a halhatatlanság tudatával lépjétek át a halál kapuját, ha felvesztek lelketekbe és szívetekbe. És már nem csak az Atyát fogjátok megismerni - Ex deo nascimur -, hanem megérezitek a Fiút, akivel meghalhatok és mégis éltek - In Christo morimur.**

Ezt természetesen nem olyan szavakba öntötte, amit testi halála tanított a hozzá közelállóknak. Hiszen az emberek nem ismerték az elhalást, amikor ősi emberek voltak, mert lelki mivoltuk belső megismerését hordozták attól fogva, hogy tudatra ébredtek; arról tudtak mi halhat meg. Látták a maguk körül elhaló embereket – az elhalás látszat volt számukra a körülöttük lévő tények közepette. Az emberek nem érezték át az elhalást. Csak a Golgotai misztérium közeledtével érezték az elhalás tényét, mert lelkiségük lassanként anynyira hozzákötődött testiségükhöz, hogy kétség merülhetett fel a lélek továbbéléséről a test fel-

oszlása után. A régebbi korokban ez nem lett volna kérdéses, mivel az emberek megismerték a lelket.

Ekkor jött el Krisztus, aki azt mondta: veletek akarok élni a **Földön, hogy legyen újra erőtlök lelketek élesztéséhez, belső impulzálásához, hogy eleven lélekként vigyék át a halálon.** Ez volt az, amit Pál nem fogott fel azonnal, csak akkor, amikor számára is megnyílt az érzékfeletti **világokhoz vezető út, amikor itt a Földön kapott impressziókat Jézus Krisztusról.** Ezért értékelik ma egyre kevésbé a páli kereszténységet, mert azt az igényt támasztja, hogy meglássuk, amint Krisztus lejött az érzékfeletti világokból és összeköti erejét a földi emberrel.

Így kapcsolódott az emberiség tudati fejlődése számára az „Istenből – tudniillik az Atyából – születtünk” szavakhoz az élet, vigasztalás és erő ígéje: „Krisztusban halunk meg”, vagyis benne élünk.

Amit az emberiség a Golgotai misztérium révén kapott, az így tárulhat lelkünk elé, ha a jelen kor beavatottjának szempontjából írom le az emberiség jelenlegi és a jövő számára remélt fejlődését. Megpróbáltam lelkük elé tárni a régi beavatott, a Golgotai misztérium korabeli beavatott szempontját. Most megpróbálnám a jelenkor beavatottjának szempontját leírni, aki

ma nemcsak a természet külső megismerésével közelít az élethez, hanem olyan mélyebb megismerési erők ébrednek fel benne, amelyeket a spirituális irodalomban megadott módon éberszthetünk fel lelkünkben.

Ha ez a beavatott megszerzi azokat az ismereteket, amelyek ma korunk büszkeségei, olyan csillogás, amelynek megszerzését sokan bizonyos magasabb tudattal élveznek, akkor ő tragikus helyzetben érzi magát ezekkel az ismeretekkel. Mert az újabb modern beavatott elhalásnak érzi, amikor lelkét összeköti azokkal az ismeretekkel, amelyek ma a világ számára különösen érvényesek és értékesek. És a modern beavatott, akinek lelke előtt feltámadt a földöntúli szféra világa, minél inkább áthatja magát a mai világ általános tudományával, annál inkább átérzi lelkének elhalását. A modern beavatott számára a tudomány a lélek sírja, ha a modern tudománynak megfelelően szerez ismereteket a világból. Lelke már életében a halál kötelékét érzi. És gyakran mélységesen és intenzíven érzi ezt az elhalást, és akkor keresi az okát, hogy miért hal el mindig, amikor modern értelemben ismer meg, miért érez valamiféle hullaszagot, amikor éppen a legmagasabb modern ismeretekhez emelkedik, amelyeket valóban értékelni tud ugyan, de mégis a halál előérzetét jelenti számára.

Ekkor az érzékfeletti világból alkotott megismerései alapján mond magának valamit, és ezt egy képpel szeretném kifejezni. **Földre szállásunk előtt szellemi-lelki módon élünk.** Amit a Föld előtti létben teljes realitásában élünk át szellemileg-lelkileg, arról itt a Földön lelkünkben csak gondolataink, fogalmaink, képzeleteink vannak. Ezek lelkünkben vannak. De hogyan?

Nézzük meg az embert, ahogyan születése és halála közti életében megjelenik, teljesen elevenen, testét hús és vér szövöi át. **Élőnek hívjuk. Átlép a halál kapuján. A fizikai emberből a holttest marad meg, amit azután átadnak a Földnek, ez elemeknek.** Megnézzük a fizikailag holt embert. **A holttest van előttünk az élő, eleven vérrrel átszőtt ember maradványa.** Fizikailag az ember halott. Visszatekintünk saját lelkünkben a beavatás pillantásával. Rátekintünk azokra a gondolatainkra, amelyek most születésünk és halálunk közti életünkben felmerülnek, mint a mai modern bölcsesség és tudomány gondolatai, és látjuk, hogy ezek annak holttestei, amik Földre **szállásunk előtt voltunk.** Felismerjük, hogy ahogy a holttest viszonylik a teljesen eleven emberhez, úgy viszonylanak ma legfőbb kincsünknek tartott gondolataink, amelyek a külső természet megismeréseit nyújtják, ahhoz, amik Földre **szállásunk előtt**

voltunk. Ezt élheti át a beavatott. A gondolatban nem valóságos életét éli át, hanem lelkének holttestét. Ezt nem szentimentalizmusból mondjuk, ez tény, amely **ma éppen a tetterős megismerés számára tárul teljes erővel a lélek elé.** Ezt ma nem a szentimentális misztikus álmodozó mondja magának, aki éppen saját lényének valamiféle sötét misztikus mélységéből **akar megérezni valamit.** Aki azonban áthalad ma a beavatás kapuján, az felfedezi lelkében azokat a gondolatokat, amelyek csakis élettelenségük **folytán tehetik lehetővé az eleven szabadságot.** Ezek a gondolatok teljességgel az emberi szabadság alapjai és éppen azért nem kényszerítik az embert, mivel holtak, mivel nem elevenek. Az ember azért lehet ma szabad lény, mert **nem élő, hanem holt gondolatokkal van dolga.** Az ember a holt gondolatokat megragadhatja és felhasználhatja szabadságához. De teljes kozmikus tragikummal **is átéljük őket, mint a lélek holttesteit.** A léleknek a földi világba **való leszállása előtt teljesen eleven, mozgékony volt mindaz, ami ma holttest.** A szellemi-érzékfeletti világban a haláluk **után a szellemi világban élő vagy** a Földre még le nem szállt emberi lelkek közt az ember felett álló magasabb hierarchiák lényei és a **természetben rejlő elementáris** lények mozogtak ebben a szférában. Mindez elevenen élt a lélek-

ben. Itt van a lélekben a szellemi világok öröksége, a gondolat halott.

De ha mint modern beavatottak át tudjuk hatni magunkat Krisztussal, ahogyan a Golgotai misztériumban megjelent, ha a **legmélyebb, legbensőbb értelem-ben értjük meg Pál szavait: „Nem én, hanem a Krisztus énbennem”, akkor Krisztus ezen a halálán is átvezet bennünket.** Akkor gondolatainkkal behatolunk a természetbe, de Krisztus szellemileg velünk jön és ő süllyeszti el gondolatainkat a természet sírjába. Mert amikor egyébként halott gondolataink vannak, a természet sírrá változik. Ha azonban úgy közeledünk e halott gondolatokkal az ásványokhoz, állatokhoz, csillagvilághoz, felhők világához, hegyekhez, folyókhoz, hogy Krisztus kísér bennünket a **„Nem én, hanem a Krisztus énbennem” szavai szerint, akkor a modern beavatásban a kvarckristályba merülve átéljük, hogy a gondolat elevenen kel föl a természetből, a kvarckristályból.** A gondolat mintegy ásványi sírjából kel fel elevenen. Az ásványvilág támasztja fel bennünk a szellemet. És ha a növényi természetén át Krisztus vezet ki bennünket onnan, ahol egyébként csak holt gondolatok élnének, akkor eleven gondolatok jönnek létre.

Ha a természethez közelítve csak a számoló asztronómus pillantásával tekintenénk ki a csil-

lagvilágba és e halott gondolatokat merítenénk a világba, akkor betegnek éreznénk magunkat és ez halálos betegség volna. Ha azonban Krisztus kíséretét bennünket, ha halott gondolatainkat Krisztus kíséretével visszük a csillagok világába, a Nap, a Hold, a felhők, hegyek, folyók, ásványok, növények és állatok világába és az ember egész fizikai világába, akkor a természet szemlélésében minden megelevenedik és minden lényből, mint sírjából támad fel az eleven gyógyító, halálukból felélesztő szellem, a Szent Szellem. És Krisztustól kísérvé újra megelevenít bennünket mindaz, amit holtnak éltünk át. Érezzük, hogy a világ minden lényéből az eleven gyógyító szellem szól hozzánk.

Ezt kell spirituális megismeréssel, új beavatási megismeréssel újra megszereznünk. Akkor a Golgotai misztériumot az egész földi lét értelmének fogjuk fel és tudni fogjuk, hogy Krisztusnak hogy kell bennünket a természet megismeréséhez vezetnie abban a korban, amikor az emberi szabadságnak a halott gondolkodás révén kell kibontakoznia. Tudni fogjuk, hogy Krisztus nemcsak saját sorsát helyezte a Földre golgotai halálával, hanem a Föld nagy, pünkösdi szabadságát is meghozta, amikor a földi emberiségnek megígérte az eleven szellemet, aki az ő segítségével támadhat mindabból, ami a Földön

van. **Megismerésünk halott, sőt bűnös marad, ha Krisztus nem támaszt fel bennünket úgy, hogy az egész természetből az egész kozmikus létből megint a szellem szóljon hozzánk, az eleven szellem.**

Az Atyaisten, Fiúisten és a Szentszellem-Isten trinitása nem kiesztelt képlet, hanem mélységesen hozzákapcsolódik a kozmosz **egész fejlődéséhez és nem holt, hanem élő megismerés lesz számunkra, ha felélesztjük magunkban magát a feltámadott Krisztust, aki elhozta a Szent Szellemet.**

Akkor megértjük, hogy mintegy betegség volna, ha nem **láthatnánk az istenit, amelyből** születtünk. Az ateista embernek titkon betegnek kell lennie. Az ember csak akkor egészséges, ha fizikai természete úgy foglalja egységbe magát, hogy saját lényének összefoglalásaként érezheti **át bensőjében, hogy „Istenből születtem!” És sorscsapás, ha az ember nem találja meg földi életében Krisztust, aki vezetője lehet, aki földi élete végén átvezetheti a halálon, és a halálon át a megismeréshez vezetheti el. Mert ha így érezzük az „In Christo morimur”-t, akkor azt is érezzük, hogy még ebben a földi életben **mindenből feltámad a szellem.** Újra elevennek érezzük magunkat a földi életben, átpillantunk a halál kapuján, amelyen Krisztus vezet át bennünket, rátekintünk**

a halálon túli életre, és most tudjuk, hogy Krisztus miért küldte a Szellemet, a Szent Szellemet, mert már itteni életünkben kapcsolódni tudunk ehhez a Szent Szellemhez, ha Krisztus vezetésére bízunk magunkat. Akkor biztosan átlépünk a halál kapuján.

Amit megismerésünkkel itt a természetben átéltünk, az már **a jövő előjele. Mert ami egyébként halott tudomány volna, azt feltámasztja az élő szellem. Ha jól megértettük, hogy az Atyától születtünk és Krisztusban halunk meg, akkor a halál kapuján áttekintve azt is elmondhatjuk, amikor a megismerés halálának helyére a valóságos halál lép és elveszi testünket: A Szent Szellemben támadunk fel újra – Per spiritum sanctum reviviscimus.**